

รายงานการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

Sustainable tourism development guidelines for

Huai Ya Khruea community

นางทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา

สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2563

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

Sustainable tourism development guidelines for
Huai Ya Khruea community

ทิวาวรรณ ศิริเจริญ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม
คณะวิทยาการจัดการ

ทุนสนับสนุนงานวิจัยภายใน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประเภททั่วไปประจำปีงบประมาณ 2563

ชื่องานวิจัย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ
ผู้วิจัย ทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา
สาขาวิชา การท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปีเสร็จวิจัย 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ และ(3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการเก็บข้อมูล คือ หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว คนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอ้ำหนาว และนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนฯ ซึ่งจะต้องคำนึงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกที่ดี และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว และจะต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนฯ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด เป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สำเร็จ

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

Research Title Sustainable tourism development guidelines for Huai Ya Khruea community.

Researcher Tiwawan Siricharoen Kanha

Department Tourism and Hotel, Phetchabun Rajabhat University

Year of Completion 2020

Abstract

This study aims to; 1) to study the context of tourism community for Huai Ya Khruea community, 2) to study the participation of the host Ban Huai Ya Krua community, and 3) to study sustainable tourism development guidelines for Huai Ya Khruea community. The researcher used a Qualitative Research, collected data by a study documents, participant observations and In-depth interview. The key information of the survey was applied to representatives who were government officers, community leader, the local community, tourism business entrepreneurs, and Thai tourists.

The researcher used of sustainable tourism management into 6 issues, which were tourism resources, conservation in natural and cultural, tourism business, tourism marketing, the local participation, and the local awareness. Research has found that Ban Huai Ya Krua community is the outstanding of nature tourism resource. The representatives agree on the sustainable tourism development of the community which are considered to development of tourism activities that help conserve tourism resources, to create a good awareness, a valuable experiences for tourist, and maintain the identity of the community also. With the participation of the local community and all stakeholders which are the important process that leads to successful sustainable tourism.

Keywords : Sustainable Tourism, Ban Huai Ya Krua community

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้ หากขาดความร่วมมือ และความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน ทั้งตัวแทนคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ กำนัน ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว พัฒนาการชุมชนน้ำหนาว ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว และนักท่องเที่ยว ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวที่ช่วยลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วง และเกิดประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประเภททั่วไปประจำปีงบประมาณ 2563 ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ มา ณ ที่นี้ด้วย

ทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันหา

13 สิงหาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.5 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 บริบทการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ	7
2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	13
2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	18
2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว	22
2.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	30
3.2 ขอบเขตของการวิจัย	31
3.3 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	32
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	33
3.6 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	35
ส่วนที่ 1 บริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าไครื่อ	35
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชน	38
ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม	55
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	58
5.2 อภิปรายผล	65
5.3 ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	76
ภาคผนวก ข รูปภาพบรรยากาศในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัย	88
ภาคผนวก ค แบบฟอร์มรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	91
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	92

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
4.1 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	50

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	จุดชมวิวยอดภูฮี้	9
2.2	มหัศจรรย์รอยเท้าทวี	10
2.3	น้ำตกถ้ำค้างคาว	10
2.4	ลานหินโคกลาด	11
2.5	การแสดง “เซิ้งสวิง”	12
2.6	หลามไก่อ	12
2.7	รถอีแต่นำเที่ยว	13
2.8	องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย	15

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรระดับนานาชาติได้ร่วมมือกันกำหนดนโยบายสนับสนุน แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรักษา สิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนในธุรกิจการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาจากความ เข้าใจผิด และมุ่งเน้นการดูแลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้วางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ภายใต้ วิสัยทัศน์ "ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบน พื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุก ภาคส่วนอย่างยั่งยืน" โดยหนึ่งในแนวทางการพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทรัพยากรการ ท่องเที่ยว ลดความเสื่อมโทรม การปลูกจิตสำนึกและอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย และการบริหารจัดการ เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ซึ่งจังหวัดเพชรบูรณ์ ในช่วงปีที่ผ่านมาติดอันดับ 1 ในการจุดหมายปลายทางของ นักท่องเที่ยวและจากการจัดอันดับจังหวัดท่องเที่ยวยอดนิยมปี 2017 โดยบริษัทเอ็มไทยทราเวล (เอ็มไทยทราเวล, 2560) จังหวัดเพชรบูรณ์จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานตามแผน ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มุ่งพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการและนำเสนอจุดขายการท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดหมาย ปลายทางที่ตอบทุกรูปแบบการเดินทาง (สารสนเทศจังหวัดเพชรบูรณ์, 2561)

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวในแนวคิดแบบยั่งยืน การมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การรักษาทุน ทางวัฒนธรรมของชุมชน ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม (พิมพ์ภัทส พงศกรรังศิลป์, 2557) ซึ่งในหลักเกณฑ์ การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว (Global Sustainable Tourism Council Criteria for Destinations) ได้ให้ความสำคัญใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการอย่างมี

ประสิทธิภาพ ด้านการเพิ่มผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น ด้านการเพิ่มประโยชน์ให้แก่ชุมชน นักท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และด้านการเพิ่มผลประโยชน์ให้สิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบด้านลบ (The Global Sustainable Tourism Council, 2013) ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และการเตรียมชุมชนให้เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าผลกระทบและประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในฐานะของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาสัมผัสประสบการณ์

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำหนาว อำเภอ้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยที่ 750-800 เมตร จึงทำให้มีอากาศเย็นตลอดทั้งปีเหมาะสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จึงเป็นหนึ่งในชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และด้วยความสนใจในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นอาชีพเสริมจากการทำการเกษตร และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชน จึงมีแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ และมีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกิดขึ้น เพื่อให้บริการรถนำเที่ยว และที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีความหลากหลายทางชีวภาพ ธรณีวิทยา ที่นำไปศึกษาเรียนรู้ เช่น **จุดชมวิวกุญ** เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม เนื่องจากมีอากาศบริสุทธิ์ สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์แบบ 360 องศา และยังมองเห็นยอดภูได้ถึง 3 ภู คือภูผาจิต ภูกระตัง และภูหอ จังหวัดเลยด้วย **ลานหินโคกลาด** มีลักษณะเป็นลานหินกว้างประมาณ 50 เมตร ยาวประมาณ 300 เมตรลดหลั่นกันไป บนลานหินแห่งนี้มีพืชตระกูล เฟิร์น และ มอส ขึ้นปกคลุมเป็นวงกล้าง รวมถึงยังมี กัลยไม้ และพืชชนิดอื่นๆ หลายชนิดขึ้นปะปนอยู่ทั่ว เช่น กัลยไม้พันธุ์ม่วง ข้าวตอกฤๅษี เป็นต้น จุดนี้จึงเป็นจุดที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาธรรมชาติ และยังมีชะง่อนหินที่นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวยุทธศาสตร์ที่สวยงาม และมีมุมถ่ายรูปที่เสมือนว่ายืนอยู่บนหน้าผาสูงชันได้อีกด้วย **น้ำตกห้วยน้ำวาง** เป็นน้ำตกที่ไหลมาจากน้ำตกถ้ำค้างคาว เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย เนื่องจากการเดินทางสู่น้ำตกสามารถเดินเท้า โดยใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง หรือจะใช้บริการรถอีแต๊กของชุมชนก็ได้ นอกจากนี้ชุมชน ยังมีบริการอาหารท้องถิ่นไว้คอยระหว่างการเดินทางด้วย

เช่น แกงไก่หลาม น้ำพริกกะปิกับหน่อไม้ ผลไม้ตามฤดูกาล และน้ำสมุนไพรในกระบอกไม้ไผ่ไว้คอยบริการด้วย (ศิริโรจน์ ศิริแพทย์, 2559)

จากการจัดการท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมาชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จึงเริ่มประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่น่าจะเหมาะสมกับชุมชน เนื่องจากจะสามารถช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนไว้ได้ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักว่าจะทำอย่างไรให้ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีการนำเนื้องานการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และคนในชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ฉะนั้นการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควบคู่ไปกับการเติบโตทางเศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปด้วยกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอnáนาหวา จังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

1.2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอnáนาหวา จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาครอบคลุมบริบทด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่

1.3.3 ขอบเขตด้านเป้าหมาย

คณะผู้วิจัยทำการศึกษา กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งกลุ่มผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ตัวแทนภาครัฐในพื้นที่ ตัวแทนชุมชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ตุลาคม 2562 – กันยายน 2563

1.3.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ต้องการจะศึกษา

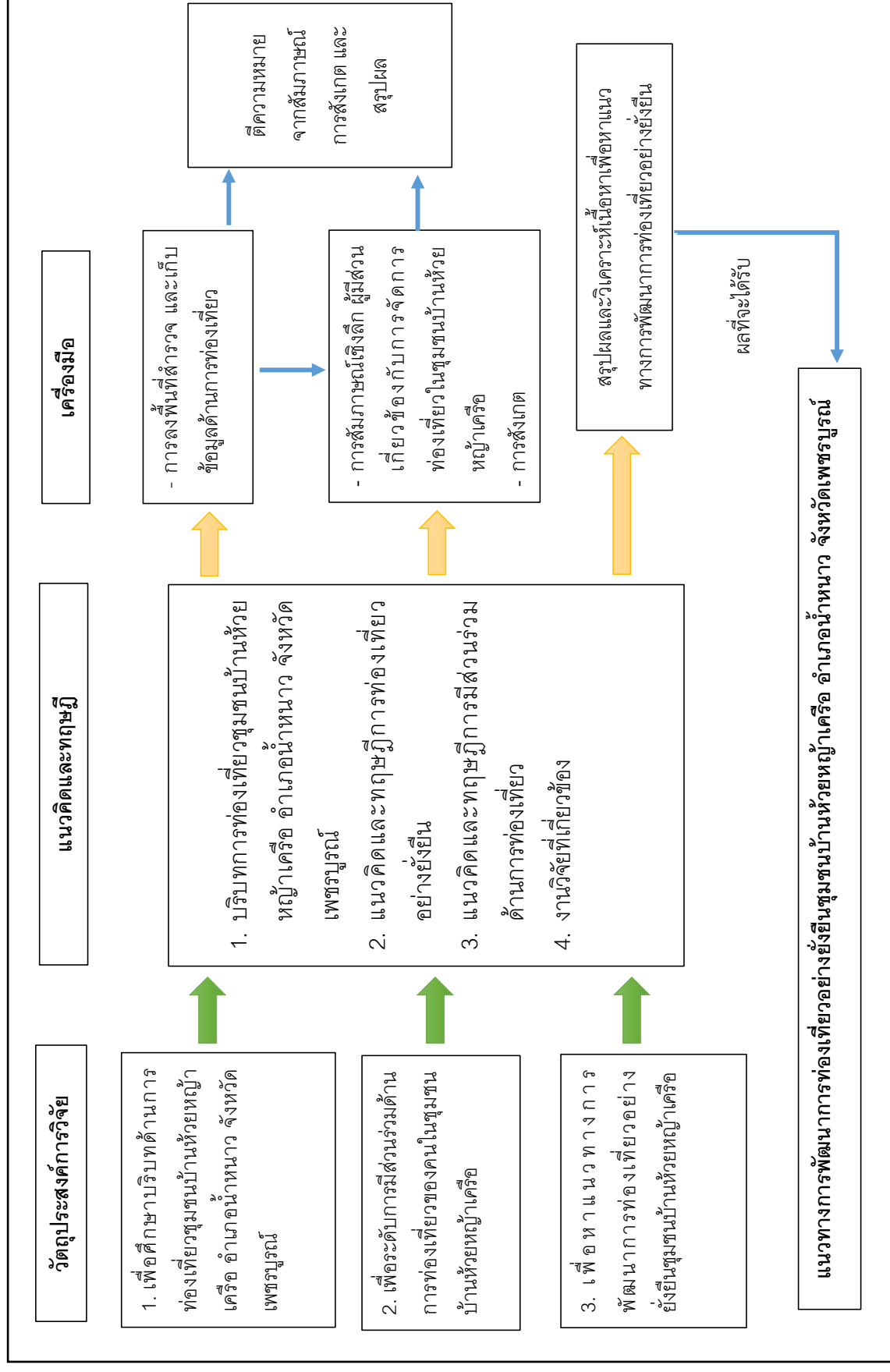
ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยวิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling) เลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีส่วนได้ส่วนเสีย และข้อเสนอแนะในด้านการท่องเที่ยว ทั้งสิ้น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย

แนวการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่คำนึงถึงผลกระทบเชิงลบที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยวิธีการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.5 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1.6.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากผลสรุปจากการศึกษา (Output)

1.6.1.1 ทราบถึงสถานการณ์ และบริบทด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

1.6.1.2 ในระดับจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

1.6.2 ประโยชน์ที่ได้รับเพื่อการประยุกต์ใช้ในงานต่อไป (Outcome)

1.6.2.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว สมาคม หรือภาคเอกชน สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ ผู้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

1.6.2.2 ผลงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ เช่น ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำหนาว ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา หรือนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด และทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอ้างอิงต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. บริบทการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
2. องค์ประกอบพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
3. แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. แนวคิดการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี มีประวัติความเป็นมาจากการเดินทางและย้ายถิ่นฐานของชาวอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขึ้นมาทำมาหากินในพื้นที่บริเวณนี้ ประมาณ 7 ครอบครัว ในปีพ.ศ. 2470 โดยขึ้นมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านภูไฮ (ไฮหรือต้นไทร) ต่อมาเมื่อเกิดโรคระบาด หรือไข้ทรพิษ หรือฝีดาษ จึงได้ย้ายมาตั้งบ้านใหม่ที่บ้านโหล่นก่า (โหล่น คือ ป่าดิบแล้ง ก่า คือ ต้นมะค่าโมง) แต่ก็เกิดโรคไข้มาลาเรีย ซึ่งชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นโรคห่า มีคนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงย้ายไปตั้งชุมชนใหม่ที่บ้านห้วยจวก (จวก หรือทัพพี) ซึ่งห้วย (ห้วย คือ ลำธาร) มีลักษณะพื้นที่โค้งงอ แต่ก็หนีไม่พ้นโรคระบาดเหมือนเดิม จึงย้ายบ้านเรือนกลับมาที่โหล่นก่าอีกครั้ง และได้พบกับกลุ่มชนขนาดย่อมที่บ้านน้อยทับบัว บ้านหนองผักไหม (ผักไหม) และบ้านเก่ากกโก (ต้มส้มโอ) ย้ายมาตั้งชุมชนเพื่อการทำมาหากินที่บริเวณลำห้วยบรรจบกันกับห้วยใหญ่ และเนื่องจากบริเวณที่ตั้งอยู่บริเวณลำห้วยสาขา ที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก มีภูเขาศรีอโศกขึ้นอยู่รกชัฏ จึงนำมาตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็น “หมู่บ้านห้วยหญ้าศรี”

ต่อมาได้ย้ายชุมชนมาตั้งถิ่นฐานบริเวณลำห้วยใหญ่ (ห้วยน้ำพาง ซึ่งเพี้ยนมาจาก น้ำทางที่ทำน้ำทางข้าม) โดยพรวนทัต คำสิงห์ ทายาททวดสิงห์ขาวอุบลราชธานี ได้มาเดินสำรวจ และพบก้อนหินซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นหินลอยควายทอผี มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า ทอผีประทับรอยเพื่อวัด

รอยเท้ากับทศพผู้เป็นพ่อ ที่สมสู่กับนางกาสรผู้เป็นแม่ แล้วเปิดศึกประลองกำลังกัน ดังในเรื่องเล่า มาแต่โบราณ

ในปีพ.ศ. 2493 ได้มีกลุ่มคนบ้านป่า และบ้านเก่ากลมในแดง (บริเวณศาลเจ้าปู่ในปัจจุบัน) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอีก 12 ครอบครัว ทางทางจึงได้ส่งเจ้านายชื่อ ปลัดศรี และคณะเข้ามา คัดเลือกเอานายคาน คำแพร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก โดยให้ชุมชนขึ้นตรงกับอำเภอห่มเกล้า หมู่ที่ 3 ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ตำบลน้ำหนาวได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ จึงได้เปลี่ยนมาเป็น หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำหนาว

ลักษณะที่ตั้งและภูมิอากาศ

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 อำเภอ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นที่ราบสูง โดยสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยที่ 750-800 เมตร มีจำนวนประชาชนทั้งหมด 1,210 คน มีภูมิอากาศที่หนาวเย็นในช่วงปลายเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์

อาณาเขตติดต่อกับบริเวณใกล้เคียง

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลวังขาว อำเภอ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลโคกมน อำเภอ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดกับ กิ่งอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดกับ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2.1.2 บริบทการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลน้ำหนาว อำเภอ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 750-800 เมตร มีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 1,210 คน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีเป็นหมู่บ้านที่หนาวเย็นที่สุดในอีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย อีกทั้งยังมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีความหลากหลายทางชีวภาพ ธรณีวิทยา จึงเหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมามีชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี จึงเป็นหนึ่งในชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และด้วยความสนใจในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นอาชีพเสริมจากการทำการเกษตร และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ผืนป่าของชุมชน จึงมีแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ และมีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีขึ้น เพื่อให้บริการรถนำเที่ยว อาหารและที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เช่น กิจกรรมชมชมสามภูนอนดูดาว รับลมหนาว ณ บ้านห้วยหญ้าเครือ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น จุดชมวิวยอดภูอี เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม เนื่องจากมีอากาศบริสุทธิ์สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์แบบ 360 องศา และยังสามารถมองเห็นยอดภูได้ถึง 3 ภู คือภูผาจิต ภูกระดิ่ง และภูหอ จังหวัดเลยด้วย ลานหินโคกลาด เป็นลานหินที่เปลี่ยนสีตามฤดูกาล มีลักษณะเป็นลานหินกว้างประมาณ 50 เมตร ยาวประมาณ 300 เมตรลดหลั่นกันไป บนลานหินแห่งนี้มีพืชตระกูลเฟิร์น และมอส ขึ้นปกคลุมเป็นวงกว้าง รวมถึงยังมี กัลยไม้ และพืชชนิดอื่นๆหลายชนิดขึ้นปะปนอยู่ทั่ว เช่น กัลยไม้พันธุ์ม้าวัว ข้าวตอกฤๅษี เป็นต้น จุดนี้จึงเป็นจุดที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาธรรมชาติ และยังมีชะง่อนหินที่นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวยอดภูกระดิ่งที่สวยงาม และมีมุมถ่ายรูปที่เสมือนว่ายืนอยู่บนหน้าผาสูงชันได้อีกด้วย น้ำตกห้วยน้ำพาง เป็นน้ำตกที่ไหลมาจากน้ำตกถ้ำค้างคาว เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย เนื่องจากการเดินทางสู่น้ำตกสามารถเดินเท้า โดยใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง หรือจะใช้บริการรถอีแต๊กของชุมชนก็ได้ นอกจากนี้ชุมชน ยังมีบริการอาหารท้องถิ่นไว้คอยระหว่างการนำเที่ยวด้วย เช่น แกงไก่หลาม น้ำพริกกะปิกับหน่อไม้ ผลไม้ตามฤดูกาล และน้ำสมุนไพรในกระบอกไม้ไผ่ไว้คอยบริการด้วย (ศิริโรจน์ ศิริแพทย์, 2559)

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้แก่

1. จุดชมวิวยอดภูอี

ตะวันลับฟ้าที่ภูอี เป็นจุดชมวิวที่คนในชุมชนร่วมกันสร้างขึ้น สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้กว้างไกลสุดสายตา ถึง 3 ภูเขา คือภูผาจิต ภูกระดิ่ง และภูหอ จังหวัดเลย

ภาพที่ 2.1 จุดชมวิวยอดภูอี

2. มหัศจรรย์รอยเท้าทรพี

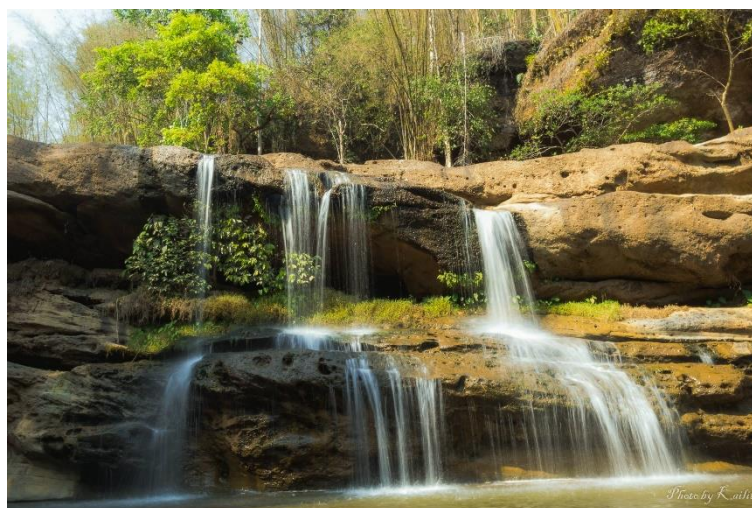
รอยเท้าทรพี มีลักษณะเป็นหินที่มีร่องรอยคล้ายกับรอยเท้าควายขนาดใหญ่ กว้างประมาณ 1.5 ฟุต ตั้งอยู่กลางลำห้วยน้ำฝาง ชาวบ้านต่างพากันเรียกว่า “รอยเท้าทรพี” โดยชาวบ้านได้เล่าต่อกันมาว่า ทรพีประทับรอยเพื่อวัดรอยเท้ากับทรพาผู้เป็นพ่อ ที่สมสู่กับนางกาสรผู้เป็นแม่ แล้วเปิดศึกประลองกำลังกันจนกระทั่งเกิดรอยเท้าจากการต่อสู้กัน

ภาพที่ 2.2 รอยเท้าทรพี

3. น้ำตกถ้ำค้างคาว

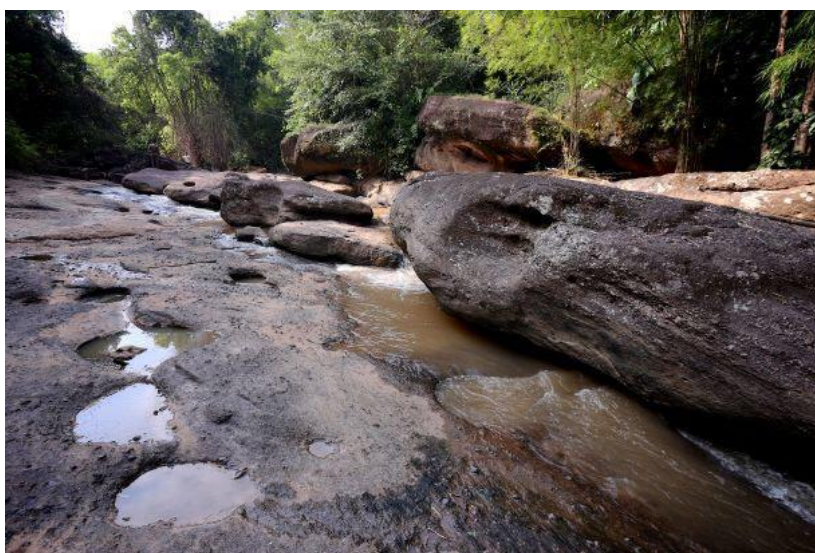
น้ำตกถ้ำค้างคาวเป็นน้ำตกที่อยู่ในห้วยน้ำฝาง แวดล้อมด้วยต้นไม้ป่านานาชนิด มีความงดงามด้วยลานหินขนาดใหญ่ ในช่วงฤดูร้อนที่น้ำน้อย สามารถปีนขึ้นไปชมวิวดูได้ แต่ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำหลาก บริเวณน้ำตกสวยงามและน้ำใส

ภาพที่ 2.3 น้ำตกถ้ำค้างคาว

4. ลานหินโคกลาด

ลานหินโคกลาดถือว่าเป็นจุดศึกษาธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีความหลากหลายทางชีวภาพ และทางธรณีวิทยาที่น่าสนใจเรียนรู้อย่างมากมาย มีลักษณะเป็นที่ราบผสมลาดเอียงตามสันเขา กว้างประมาณ 50 เมตร ยาวประมาณ 300 เมตรลดหลั่นกันไป บนลานหินมีพืชตระกูลเฟิร์น และมอสขึ้นปกคลุมคล้ายพรมผืนใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีกล้วยไม้และพืชพรรณอีกหลายชนิดขึ้นแซมอย่างสวยงาม โดยเฉพาะกล้วยไม้พันธุ์ม้าวัง ข้าวตอกฤาษี จุดเด่น คือ ลานหินจะเปลี่ยนสีตามฤดู สีเขียวครึ้มในฤดูฝน สีน้ำตาลในฤดูร้อน และสีส้มสวยสดในฤดูหนาว

ภาพที่ 2.4 ลานหินโคกลาด

5. การแสดง “เซิ้งสวิง”

การแสดง “เซิ้งสวิง” เป็นการแสดงที่ใช้เครื่องมือทำมาหากินของคนในชุมชนมาประกอบรวมกับการเต้นของคนพื้นเมืองเพื่อให้ได้ทำที่ประกอบที่สื่อถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน แต่งกายด้วยชุดพื้นถิ่น เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.5 การแสดง “เซิ้งสวิง”

6. กิจกรรมการประกอบอาหารพื้นบ้าน “หลามไก่”

การหลาม หมายถึง วิธีการประกอบอาหารด้วยการใช้กระบอกลวกไม้ไผ่ โดยการนำไก่ที่จะทำการ “หลาม” มาคลุกเคล้า ส่วนผสมของเครื่องปรุงรส เช่น ผงชูรส พริกป่น และสมุนไพรพื้นบ้าน เช่น ตะไคร้ ใบมะกรูด ข่า หอม กระเทียม และมะขามเปียก แล้วนำไปใส่ลงกระบอกลวกไม้ไผ่ที่เตรียมไว้ และนำไปเผาไฟให้สุก เสริฟบนกระบอกลวกไม้ไผ่ที่เตรียมไว้

ภาพที่ 2.6 หลามไก่

7. กิจกรรมการนั่งรถอีแต๊กนำเที่ยว

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี ได้นำรถอีแต๊ก ซึ่งเป็นรถที่ใช้สำหรับการทำการเกษตรมาดัดแปลงให้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆได้สะดวก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังเข้าถึงค่อนข้างยาก แต่ก็เป็นการดึงเสน่ห์วิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี

ภาพที่ 2.7 รถอีแต๊กนำเที่ยว

2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ธุรกิจการท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมบริการที่มีผลต่อเศรษฐกิจชาติ และเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องภาคเศรษฐกิจอื่นๆที่ทำให้เกิดธุรกิจมากมาย เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจภัตตาคาร ธุรกิจสินค้าของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สินค้าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เป็นต้น

2.2.1 ความหมายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) ตาม พ.ร.บ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มี หรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งภายใน และภายนอกราชอาณาจักร โดยได้คำตอบแทน

ดังนั้นหากจะอธิบายคำว่า “การท่องเที่ยว” ให้ครอบคลุมที่สุดจะต้องพิจารณา 4 องค์ประกอบหลักต่อไปนี้คือ

1) นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน คือ ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์ที่สามารถรับได้ด้วยทางการสัมผัสทางกายและทางจิตใจ ซึ่งจุดประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทาง

2) ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ ธุรกิจที่ผลิตสินค้าและให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะได้ผลกำไรจากการขายสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

3) ภาครัฐบาลที่ดูแลการท่องเที่ยว คือ องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแลการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่รัฐวางไว้ รัฐบาลในหลายประเทศส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพราะการท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ อันเกิดจากรายได้ที่ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

4) ชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว คือ ประชาชน ซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว นอกจากจะมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเฝ้าต้อนรับนักท่องเที่ยวแล้ว ในบางโอกาสยังรวมถึงหน่วยงานที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง โดยคนท้องถิ่นเข้ามาทำงานเป็นพนักงานของธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายประเภท ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบ 6 ส่วนสำคัญ (ฉันทิช วรรัตนอม, ม.ป.ป) ได้แก่

1) นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้มาเยือน (Visitor) ที่เดินทางเข้ามาพักค้างคืน และรวมถึง “นักทัศนอาจร”(Excursionist) ที่เดินทางเข้ามาแต่ไม่ได้พักค้างคืน

2) สิ่งดึงดูดใจหรือ แหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสถานที่สำคัญทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์และศาสนา ลักษณะสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นทั้งจากมนุษย์หรือจากที่ธรรมชาติสร้างขึ้นก็ได้

3) โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม ความปลอดภัย ขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมือง ถนน ไฟฟ้า ประปา การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางและติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้โดยสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ประหยัดเวลา ตลอดจนได้รับความสะดวกในเรื่องอาหารการกิน พานะในการเดินทางท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

4) องค์การภาครัฐ ซึ่งมีนโยบาย สนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในทุกๆ รูปแบบไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ในขณะเดียวกันก็ดูแลระมัดระวังไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อหรือทำความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและคุณภาพชีวิตของชุมชน

5) องค์การภาคเอกชน ที่ดำเนินธุรกิจภาคบริการอันหลากหลาย เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ประทับใจ และติดใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก

6) เจ้าบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว จะมีส่วนสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้โดยตรง

ภาพที่ 2.8 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

ที่มา : ฉันทิช วรรณถนอม. ม.ป.ป.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวนของการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่น เป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง ธุรกิจในการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐบาล และชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยว

2.2.2 คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บูฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว ว่า กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ความดึงดูดใจ (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่

- แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทุกพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติเช่น เป็นอ่าว แหลม เกาะ หน้าผา โขดหิน ฯลฯ ภูมิอากาศและความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่นั้นๆสภาพธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่างในเรื่อง งามของธรรมชาติ ภูมิอากาศและกิจกรรมที่จัดขึ้น สถานที่ที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติต่างๆที่มี ธรรมชาติที่สวยงาม เหตุการณ์น่าสนใจ เช่น ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

- แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆอาจ เหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะเป็น ชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่าก่อให้เกิดมรดกทางรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นบ่อเกิดของแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม เช่นประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา รวมถึงการเดินทางเพื่อไปสัมผัสวิถีชีวิต ชาติพันธุ์อื่นที่มีความแตกต่างจากตน ประเทศไทยมีความหลากหลายของชนเผ่าในภาคต่างๆ นับเป็น สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเช่นกัน

- แหล่งนันทนาการ นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวก็ เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งนันทนาการ มิใช่หมายถึง แหล่งบันเทิง หรือสถานเริงรมย์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ

- แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มิใช่เป็นฝ่ายนั่งชมเพียงอย่างเดียวเช่น ให้ร่วมกิจกรรมกับการแสดงของสัตว์ ซึ่งจัดขึ้นในสวนสัตว์ เมื่อพิจารณาแล้วว่าปลอดภัย นอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมก็มีส่วนในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น

4) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ หรือแม้แต่การดำดิ่งลงสู่ใต้ท้องทะเล เช่น กิจกรรมผจญภัย เป็นอีกกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผา และการไต่จากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนบีบีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยม คือ การทำสปา ขัดผิว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม นั่งเรือล่องแม่น้ำลำคลอง กิจกรรมในค่ายทหาร และอื่นๆ อีกมากมาย

6) องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการจัดการด้านการตลาด และการประสานงานร่วมมือด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเริ่มมีการตื่นตัวตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อม (UN conference on Human Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เพื่อประเมินสถานการณ์และทิศทางของสิ่งแวดล้อมในระดับชาตินานาชาติ และจัดตั้งโครงการ (United nations Environment Programe หรือ UNEP) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ในการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อมาได้มีการจัดประชุมสุดยอดของโลก (Earth summit) ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล เพื่อกำหนดกลยุทธ์ศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนครอบคลุม 3 ด้านคือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ที่เป็นแผนแม่บทของโลกในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อันรวมไปถึงการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การจัดการการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการเป็น อย่างอย่างดี สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ ลดผลกระทบทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่อาจก่อให้เกิดขึ้นโดยตรงกับคนในชุมชน โดยในการจัดการท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ชีตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว (2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของ ประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว (3) ต้อง ยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม กัน (4) ต้องชี้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, (2548)

รชพร จันทรสว่าง (2546) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการภายใต้เงื่อนไขของ 4 ประการ คือ (1) การ

ท่องเที่ยวจะดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (2) การท่องเที่ยวจะต้องสร้างความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกมิติ (3) การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเสมอภาค และ (4) การท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใต้ความต้องการของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆด้วย

นอกจากนี้ ยุวดี นิรัตน์ตระกูล (2554) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องดำเนินการเพื่อความยั่งยืน ใน 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องคำนึงการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตามสภาพดั้งเดิมมากที่สุด ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างความตระหนัก และความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ต้องให้ความสำคัญต่อความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนเจ้าของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและกระจายข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสร้างประสบการณ์ที่ดี มีคุณค่าและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

(3) ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นจะต้องได้รับการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และโปร่งใส ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยอยู่บนพื้นฐานการซื่อสัตย์ในการพัฒนา

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพที่คำนึงถึงการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวให้สามารถมีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด รวมทั้งเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความสมดุล และเห็นคุณค่าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

2.3.2 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปได้ 6 ด้านดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน โดยการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับ

ของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว

3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว คือการพัฒนาธุรกิจด้านการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์นำเที่ยว ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว ฯลฯ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

4) องค์ประกอบด้านการตลาดการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณสมบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองการท่องเที่ยว เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ คนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และนักท่องเที่ยว โดยการให้ความรู้และแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ อูซาวดี พูลพิพัฒน์ผล (2545) ได้อธิบายถึง ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ดังนี้

1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีความต่อเนื่องในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยสามารถมอบประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวได้

2) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้ง 3 ส่วนคือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องรักษาสมดุลระหว่างธุรกิจการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนและขีดความสามารถของทรัพยากร

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึง ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ประการ คือ

- 1) เป็นการท่องเที่ยวได้ในทุกรูปแบบ และแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท
- 2) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะแหล่ง
- 3) เป็นการท่องเที่ยวเน้นความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
- 4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์โดยตรงจากธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการในระยะยาว
- 6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในทุกมิติ

2.3.3 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล (2545) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว
- 4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

และได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบใน 3 ด้านสำคัญ คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวจะต้องสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว 2) รูปแบบการท่องเที่ยวจะต้องสร้างความรู้และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และ 3) รูปแบบการ

ท้องถิ่นต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น ในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค

ดังนั้นจากหลักการและแนวความคิดการท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปว่า ในการดำเนินงานการท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จะต้องคำนึงถึงการคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแหล่ง ให้ ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท้องถิ่น กิจกรรมการท้องถิ่นต้อง คำนึงถึงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้น และต้องรักษาสมดุลความยั่งยืนทั้ง 3 มิติ คือ ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย มีการกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมด้านการท้องถิ่น

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการ ราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน สามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการ รับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ (1) การมีส่วนร่วมในลักษณะ ที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและ เทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก โครงการ (2) อำนาจของ ชุมชน โดยพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษา ผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิด กระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) และ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน (2531) ยังกล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งใน สถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย ของกลุ่มนั้น ทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย และทุกคนได้รับประโยชน์ จากการกระทำด้วยเสมอภาคพร้อมหน้ากัน

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ต้องเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการรื้อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

2.4.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงาน และ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึง อาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

- 2) ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
- 3) ประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
- 4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
- 5) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

2.4.3 ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทรชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึง ระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
- 2) การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
- 3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมว่าอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - 3.1 มีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 มีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
- 4) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
- 5) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทาง พัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

- 1) ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหามากแห่งของปัญหา
- 2) ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร

2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใด

ก่อนหลัง

- 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
- 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
- 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ
- 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
- 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

ตามนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและ สังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา

2.4.4 วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

พยอม ธรรมบุตร (2549) วิธีการสร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการร่วมถกปัญหาของการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยว เพื่อความมั่นใจว่ามีเสียงของชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วม ในการตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มไปร่วมงานบริหารจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาในฝ่ายประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 5 การไต่สวนสาธารณะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการไต่สวนข้อมูลจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการตอบคำถามของรัฐบาลโดยให้ประชาชนทุกคนในชุมชนท้องถิ่นออกความคิดเห็นโดยตรงต่อรัฐบาล และให้ทุกคนเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชน

การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชน เป็นการให้โอกาสสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นโดยเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของทรัพยากรเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน ร่วมกันเรียนรู้และร่วมประชุมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องมีส่วนรับฟังความคิดเห็น ปัญหา ความต้องการของชุมชน และสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการวางแผน กำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะส่งผลทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกความรักความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ดังนั้นชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน (พยอม ธรรมบุตร, 2549) ดังต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนแสดงความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือลด

ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเอง หรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ หรือวิสาหกิจ หรือกลุ่ม หรือชมรมก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

2.5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัจฉรา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้บริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เพื่อศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ผลวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโคกเมือง มีอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นของชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่โดดเด่นในการทำนา มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในด้านที่ตั้งมีประวัติศาสตร์ของอารยธรรมของโบราณวัฒนธรรมอีสานผสมผสานกับวัฒนธรรมวัฒนธรรมเขมรและคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรี พร้อมทั้งจะต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่วนในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนมีความพร้อมในการเป็นชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ ปราสาทเมืองต่ำ และมีฐานการเรียนรู้อีกด้วยด้วยบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนในบ้านโคกเมือง และด้านศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร บ้านพักโฮมสเตย์ มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมือง คือ การพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันวิเคราะห์

ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชน ร่วมกันรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความน่าสนใจ ร่วมวางแผนในการทำการตลาด และจะต้องทำคือแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้วย

สุทธิ เสริฐศรี และภูเกริก บัวสอน (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในบริบทของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนคลองโคน และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนคลองโคนสู่ความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนคลองโคน ส่วนใหญ่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เนื่องจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มุ่งหารายได้มากกว่าการพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืน จึงก่อให้เกิดปัญหาทางการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งผู้ประกอบการบางรายมีการจัดการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ คือ มีการจัดกิจกรรม บริการอาหารและที่พัก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อย จึงมักประสบปัญหาการแข่งขันกันเองบ่อยครั้ง

จันจิรา สุขบรรจง (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนามมแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานที่ท่องเที่ยวหอนามมแดงอำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวหอนามมแดงอำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยวหอนามมแดงอำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยววันนั้นแดงอำเภอป่าพะยอมจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนามมแดง ต้องมีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว เพื่อลดปัญหาความแออัด ลดอุบัติเหตุทางรถยนต์ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและที่จอดรถไม่เพียงพอ และควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ตลาดนัดย้อนยุค เกษตรแนวใหม่ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหอนามมแดงอย่างเต็มที่อีกทั้งบุคลากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงควรจัดสรรบุคคลเข้ามาให้ความรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียม และนำไปสู่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เพ็ญจันทร์ สั้งแก้ว และคณะ (2552) ศึกษาเรื่อง การจัดการโดยชุมชนบนพื้นที่สูง ตำบลทุ่งสมออำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยการจัดองค์การดำเนินการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นที่สูงฯ ได้แก่ การจัดการโฮมสเตย์โดยชุมชนบนพื้นที่สูงฯ การจัดการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยชุมชนบนพื้นที่สูงฯ การเพิ่มศักยภาพการผลิตพืชปลอดภัยของชุมชนพื้นที่สูง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวฯ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวบนพื้นที่สูงฯ และการจัดการตลาดท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นที่สูงฯ พบว่า ศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติเป็นทุนเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่นสามารถนำมาประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวเขาหลวงถ้ำ เป็นต้น ส่วนศักยภาพด้านวัฒนธรรมตำบลทุ่งสมอนั้น มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยชุมชนได้รับการฝึกอบรมเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งหลังจากการอบรมชุมชนเริ่มมีการจัดการโฮมสเตย์โดยชุมชน การจัดการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การผลิตพืชผักปลอดภัย และการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ” อำเภอnáนวน จังหวัดเพชรบูรณ์” เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ชัดเจน ตลอดจนสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว และการสังเกต แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และอธิบาย ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 การเก็บข้อมูล ได้แก่

3.1.1.1 การศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร เป็นการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ แผนที่ เพื่อนำมาประมวลสรุปเป็นบริบทเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

3.1.1.2 การศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้ประเด็นคำถามนำร่องการสัมภาษณ์ในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ เนื้อหาที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ผู้จัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้แก่ (1) ตัวแทนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ (2) หัวหน้ากลุ่มชุมชนท่องเที่ยว (3) หน่วยงานภาครัฐ เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอน้ำนวน จังหวัดเพชรบูรณ์ (4) หน่วยงานภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอน้ำนวน เป็นต้น และ (5) นักท่องเที่ยวชาวไทย

- การสังเกต (Observation) ด้วยวิธีการสังเกต ชักถาม และจดบันทึกเกี่ยวกับความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนห้วยหญ้าเครือ และแฝงตัวเป็นนักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ เพื่อสังเกตบรรยากาศ

การท่องเที่ยว การบริการด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และนำมาจัดเรียงตามช่วงเวลาและจัดทำหมวดและหมู่ เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักการตีความหมายจากสัญลักษณ์และปรากฏการณ์เพื่อตอบคำถามวิจัย

3.1.3 สรุปผลการวิจัยและหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 ขอบเขตของการวิจัย

3.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาการวิจัย คือ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยวิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling) เลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีส่วนได้ส่วนเสียและข้อเสนอแนะในด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 กลุ่มๆ ละ 3 คน ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ กลุ่มหัวหน้ากลุ่มชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

3.2.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้

เนื้อหาของการศึกษาครอบคลุมบริบทด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่

3.3 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.3.1 การระบุกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การระบุกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่มีความเด่นชัดในด้านการท่องเที่ยวในชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี และเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการของชุมชน (ประไพพิมพ์ สุธีวสินนทร์ และประสพชัย พสุนนท์, 2559)

3.3.2 การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการการเลือกตัวอย่างในงานวิจัยเชิงคุณภาพควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยวิธีการแบบเจาะจง(purposive random sampling) โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน โดยในการกำหนดขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้กำหนดตามหลักเกณฑ์ความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) และมีข้อมูลที่เพียงพอ (Data Sufficiency) (ชุดิมา จันทรมณี, ม.ป.ป.; Nastasi and Schensul, 2005)

3.3.3 การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ

- (1) ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี
- (2) ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องมีความรู้และความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว และสามารถให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรีได้
- (3) ผู้ให้ข้อมูลหลัก มาจากหลากหลายแหล่ง เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยว ตามหลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.3.4 ดำเนินการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยคำนึงถึงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่มีคุณภาพและปริมาณที่พอเพียงในการหาข้อสรุป โดยกำหนดเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม 2563) เนื่องจากชุมชนสะดวกในการให้ข้อมูล และอยู่ในระยะเริ่มต้นของการเปิดให้บริการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ไม่เกิน 45 นาที ต่อคน เพื่อให้กระชับเวลาและสะดวกต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาผู้วิจัยใช้กระบวนการศึกษาหาความรู้จากข้อมูลเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

3.4.1 แบบสังเกต ผู้วิจัยมีการสังเกตสำหรับการเก็บข้อมูลในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว งานประเพณี และกิจกรรมงานอีเวนต์ต่างๆ ของชุมชน โดยการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นการสังเกต ดังนี้

- บริบทด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
- สถานการณ์ และการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

3.3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว และการหาแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ จากนั้นจึงนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตตามแนวคิดและทฤษฎี และการขอจริยธรรมในมนุษย์ก่อนทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล โดยกำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูลที่ต่างกัน และเลือกเก็บข้อมูลหลักจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ หลากหลายภาคส่วนที่แตกต่างกันเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา และหลายกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในภาคส่วนเดียวกันเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล และความเชื่อมั่นจากการประมวลผลข้อมูล

3.5 การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูล

แบบสามเส้า (Triangular Check) (โยธิน แสงวงดี, 2561) ได้แก่ (1) การตรวจสอบความเหมือนของเนื้อหารายประเด็นในภาพรวมของคำถามการวิจัย แล้วเปรียบเทียบกับเนื้อหาที่สังเกตได้ (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกต และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน และนำมาจัดเรียงตามช่วงเวลาและจัดทำหมวดหมู่สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักการตีความหมายจากสัญลักษณ์และปรากฏการณ์เพื่อตอบคำถามวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ” อำเภอ น้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำผลที่จากการศึกษาเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ และการสังเกต มานำเสนอและวิเคราะห์ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ คือ

- (1) เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอ น้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์
- (2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ และ
- (3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้มีการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ และส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ส่วนที่ 1 บริบทด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

4.1.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

จุดแข็ง

1. ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวกู่ฮี้ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว รอยเท้าทรพี อากาศที่บริสุทธิ์
2. ชุมชนฯ มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และให้บริการในธุรกิจอื่นๆครบครัน โดยการนำเสนอเป็นโปรแกรมนำเที่ยว 1 วัน และ 1 วัน 2 คืน
3. ชุมชนฯ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว ที่เป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแหล่ง เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ถ้ำใหญ่ อุทยานธรณีเพชรบูรณ์
4. คนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
5. ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน และทำให้เกิดการรวมกลุ่มชุมชนท่องเที่ยวขึ้น

จุดอ่อน

1. คนในท้องถิ่นที่ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ยังขาดความเข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากนัก
2. ความสามัคคีและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังเป็นเฉพาะกลุ่มของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งอาจเกิดจากความไม่พร้อมทางเศรษฐกิจ การขาดความร่วมมือในการทำงาน จิตอาสา ความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอ หรือ อาจเกิดจากข้อจำกัดทางอาชีพ
3. การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากกลุ่มวัยทำงานเดินทางออกไปทำงานต่างพื้นที่ค่อนข้างมาก
4. ชุมชนฯ ยังขาดจุดขายที่ชัดเจน ในการนำเสนอให้นักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

โอกาส

1. การท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์มีแนวโน้มอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งได้รับผลพวงมาจากการท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ ภูทับเบิก อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ และสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
2. หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น เช่น โครงการเที่ยวปันสุข เราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น
3. หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เป็นต้น
4. ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมใช้สื่อออนไลน์เป็นสื่อ เข้าถึงได้ง่าย เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และเข้าถึงได้ในวงกว้าง สร้างโอกาสในการประชาสัมพันธ์ชุมชนฯ ได้เป็นอย่างดี
5. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ให้ความสนใจในการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนมากขึ้น

อุปสรรค

1. ข้อจำกัดด้านกฎหมายและพื้นที่ในการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน
2. การทำงานที่ขาดความต่อเนื่อง และบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วน
3. สภาพเศรษฐกิจ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4.1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีประวัติความเป็นมาจากการเดินทางและย้ายถิ่นฐานของชาวอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขึ้นมาทำมาหากินในพื้นที่บริเวณนี้ ประมาณ 7 ครอบครัว ในปีพ.ศ. 2470 โดยขึ้นมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านภูไฮ (ไฮหรือตันไทร) ต่อมาเมื่อเกิดโรคระบาด หรือไข้ทรพิษ หรือฝีดาษ จึงได้ย้ายมาตั้งบ้านใหม่ที่บ้านโหล่นก่า (โหล่น คือ ป่าดิบแล้ง ก่า คือ ต้นมะค่าโมง) แต่ก็เกิดโรคไข้มาลาเรีย ซึ่งชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นโรคห่า มีคนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงย้ายไปตั้งชุมชนใหม่ที่บ้านห้วยจวก (จวก หรือทัพพี) ซึ่งห้วย (ห้วย คือ ลำธาร) มีลักษณะพื้นที่โค้งงอ แต่ก็หนีไม่พ้นโรคระบาดเหมือนเดิม จึงย้ายบ้านเรือนกลับมาที่โหล่นก่าอีกครั้ง และได้พบกับกลุ่มชนขนาดย่อมที่บ้านน้อยทับจั่ว บ้านหนองผักไหม (ผักไหม) และบ้านเก่ากกโก (ต้มส้มโอ) ย้ายมาตั้งชุมชนเพื่อการทำมาหากินที่บริเวณลำห้วยบรรจบกันกับห้วยใหญ่ และเนื่องจากบริเวณที่ตั้งอยู่บริเวณลำห้วยสาขา ที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก มีหญ้าชนิดเถาเครือขึ้นอยู่รกชัฏ จึงนำมาตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็น “หมู่บ้านห้วยหญ้าเครือ”

ต่อมาได้ย้ายชุมชนมาตั้งถิ่นฐานบริเวณลำห้วยใหญ่ (ห้วยน้ำวาง ซึ่งเพี้ยนมาจาก น้ำทาง ที่ทำน้ำทางข้าม) โดยพรานทวด คำสิงห์ ทายาททวดสิงห์ชาวอุบลราชธานี ได้มาเดินสำรวจ และพบก้อนหินซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นหินลอยควายทรพี มีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า ทรพีประทับรอยเพื่อวัดรอยเท้ากับทรพาผู้เป็นพ่อ ที่สมสู่กับนางกาสรผู้เป็นแม่ แล้วเปิดศึกประลองกำลังกัน ดังในเรื่องเล่ามาแต่โบราณ

ในปีพ.ศ. 2493 ได้มีกลุ่มคนบ้านป่า และบ้านเก่ากลมในแดง (บริเวณศาลเจ้าปู่ในปัจจุบัน) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอีก 12 ครอบครัว ทางกรมจึงได้ส่งเจ้านายชื่อ ปลัดศร และคณะเข้ามาคัดเลือกเอานายคาน คำแพร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก โดยให้ชุมชนขึ้นตรงกับอำเภอหล่มเก่า หมู่ที่ 3 ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ตำบลน้ำหนาวได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ จึงได้เปลี่ยนมาเป็น หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำหนาว

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว

4.2.1 การสังเกต ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว แบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีรายละเอียดดังนี้

จากการสำรวจและสังเกต ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว โดยแบ่งตามประเภทตามทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต พบว่า

(1) ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

ชุมชนฯ ตั้งอยู่บนเทือกเขาเพชรบูรณ์สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 750 - 800 เมตร มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ที่สามารถนำเสนอจุดเด่นในด้านอากาศที่บริสุทธิ์ หนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี ในช่วงฤดูหนาวจะมีแมะนึ่งให้ชมกันด้วย และยังได้ขึ้นชื่อว่าหนาวที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ในพื้นที่ชุมชนฯ ยังมีความหลากหลายทางชีวภาพ ธรณีวิทยา เช่น **จุดชมวิวกุญ** ที่สามารถมองเห็นได้ถึง 3 ภู คือ ภูผาจิต ภูกระดึง และภูหอ ของ จังหวัดเลย **ลานหินโคกลาด** ที่มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ คือ เป็นลานหินที่จะเปลี่ยนสีไปตามฤดูกาล เช่น ในฤดูฝนจะมีสีเขียวครีมน้ำตาลในฤดูร้อน และจะมีดอกไม้ นานาชนิดในช่วงฤดูหนาว **น้ำตกห้วยน้ำพาง** ซึ่งน้ำตกสายย่อยของน้ำตกถ้ำค้างคาว ที่สามารถพบเห็นพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด เช่น เกาบันโดลิง เกาสะบ้า และกล้วยไม้ป่า จำนวนมาก ดังนั้นจึงถือได้ว่าชุมชนฯ มีศักยภาพในเชิงพื้นที่ที่เข้มแข็ง และสามารถนำเสนอเป็นจุดขายต่อนักท่องเที่ยวต่อไปได้

(2) ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต

ชุมชนฯ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเครือญาติที่มาตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ร่วมกันแต่อดีต ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชไร่ต่างๆ รวมไปถึงการหาของป่า เพื่อดำรงชีพ จึงแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ และความผูกพันระหว่างคนในชุมชน กับป่าด้วย ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน คือ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน เรียกว่า ประเพณีไหว้เจ้าปู่ ที่ชาวบ้านนับถือ ศรัทธามายาวนาน โดยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ลูกหลานหรือคนที่ไม่ทำงานต่างจังหวัด จะกลับมาบ้านเพื่อร่วมพิธีไหว้เจ้าปู่ และร่วมกันรดน้ำดำหัวคนเฒ่าคนแก่เพื่อความเป็นสิริมงคล และด้าน

ศิลปหัตถกรรม ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เช่น สวิง เสื่อ กระบุง กระจาด ชะลอม เป็นต้น และนำมาประยุกต์เป็นการแสดงของกลุ่มเยาวชน เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนชุมชน โดยใช้ชื่อว่า **เซิ้งสวิง** ซึ่งเป็นการแสดงที่ใช้เครื่องมือทำมาหากินของคนในหมู่บ้านมารวมกับการออกแบบทางรำของคนพื้นเมือง เพื่อให้ได้ท่าทางที่สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านอีกด้วย

และจากการสังเกต ยังพบว่า ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมชนฯ มีความผูกพันกับป่า ทั้งการตั้งถิ่นฐาน ประกอบอาชีพ และหาอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้น คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้โดยรอบชุมชน เช่น โครงการรณรงค์ปลูกป่าในชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ เพื่อนำพันธุ์ไม้มาปลูกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ต้นมะค่า ไม้ดอก พญาเสือโคร่ง เป็นต้น และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย นอกจากนี้ชุมชนฯ ยังมีโครงการจิตอาสา เพื่อช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และพื้นที่โดยรอบชุมชนด้วย การคัดแยกขยะ และนำมาขายให้กับธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว และการประชาสัมพันธ์ให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

ส่วนด้านการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน จากการสังเกต พบว่า ชุมชนมีการตั้งบ้านเรือนขึ้นเป็นจำนวนมาก เริ่มมีจัดการด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านห้วยหญ้าเหว โดยมีนายสาธิต คำเจียก เป็นประธานวิสาหกิจชุมชนฯ โดยชุมชนได้มีการพัฒนาและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2561 ชุมชนห้วยหญ้าเหว ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการเป็นกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยหญ้าเหว และได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งส่งผลให้ชุมชนฯ เริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนทั้งแบบเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน และนักท่องเที่ยวอิสระ ซึ่งชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการต้อนรับด้วยการแสดง “เซิ้งสวิง” กิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติโดยการนั่งรถอีแต็ก ที่มีไฮไลต์สำคัญ 4 จุดแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ควรพลาด ได้แก่ จุดชมวิวกุญฮิ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว และรอยเท้าทรพี และกิจกรรมการประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์โดยใช้กระบอกไม้ไผ่มาหาลาม โดยการทำให้สุกและรับประทานได้ เช่น หลามไก่บ้าน ที่เสิร์ฟมาทั้งกระบอกไม้ไผ่ พร้อมกับน้ำพริก ผักต้ม และส้มตำ เป็นต้น

จากการสำรวจ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดในชุมชน พบว่า ชุมชนฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกก่อนข้างจำกัด ได้แก่

- 1) ป้ายบอกทางเพื่อเข้าสู่ชุมชน (ระยะทางจากอำเภอน้ำหนาว – ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ) จำนวน 4 ป้าย แต่ยังไม่เป็นจุดสังเกตหรือเห็นเด่นชัดมากนัก
- 2) ร้านอาหารในชุมชน ที่เปิดให้บริการอาหารตามสั่ง จำนวน 2 ร้าน นักท่องเที่ยวควรต้องแจ้งล่วงหน้าหากมาเป็นหมู่คณะ หรือต้องการรับประทานอาหารที่บ้าน
- 3) จุดบริการนักท่องเที่ยว อยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว จำนวน 1 จุด คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
- 4) โปรแกรมการท่องเที่ยว ยังมีเพียงเส้นทางเดียว คือ เส้นทางศึกษาเรียนรู้ "ชมสามภู นอนดูดาว รับลมหนาว ณ ห้วยหญ้าเครือ" แต่ปัจจุบันชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พยายามผลักดันเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ให้เชื่อมโยงกับอุทยานธรณีเพชรบูรณ์
- 5) โฮมสเตย์ชุมชนห้วยหญ้าเครือ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 หลัง แต่ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย มีจำนวน 1 หลัง ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีการบริหารจัดการ โดยทำความร่วมมือกับที่พักอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจัดบริการให้กับนักท่องเที่ยว
- 6) รถนำเที่ยว หรือ “รถอีแต๊ก” เป็นการประยุกต์รถที่ใช้สำหรับเข้าไร่เข้าสวน มาให้บริการเพื่อนำเที่ยว เนื่องจากเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างลำบาก ยังเป็นดินลูกรังในบางจุด อีกทั้งรถอีแต๊ก ยังสามารถนำเสนอมิติชีวิตของชุมชนได้อีกด้วย
- 7) ห้องน้ำ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวยังมีบริการอย่างจำกัด

4.2.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มมีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้แก่ นางสาวรัตนดาพร คำดี นางพัชรินทร์ ศรีพุทธ และนางสาวปิยะพร คำแข

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ นายสาธิต คำเจียก ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน นายกาวิ คำสิงห์ กำนันตำบลห้วยหญ้าเครือ และ นางเพชรลัดดา แก้วกอง สารวัตรกำนัน

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ที่มีบทบาทเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว ได้แก่ นางสาวอัจฉรา ยศสุพรม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว นายศิริพงษ์

นาคสำราญ พัฒนาการชุมชนอำเภอ้านานาว และนายไพบูลย์ กุลแพง ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เพชรบูรณ์

กลุ่มที่ 4 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน และอำเภอ้านานาว ได้แก่ นางชุตติกาญจน์ วงศ์ธรรม ร้านกาแฟบ้านสนคอฟฟี่ฮิล นายเกรียงไกล คำแพร ธุรกิจรถเช่าอำเภอ้านานาว และนางพิศมัย เกิดสุข ธุรกิจร้านอาหารในอำเภอ้านานาว

กลุ่มที่ 5 นักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ นางสาวจิราพร รุจิวัฒนากร นายศรัณยู มากเมือง และนายทักษิณ ทองหง่า

รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน โดยมีประเด็นคำถามตามแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเด็นสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) **ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว** แบ่งคำถามออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ คือ ด้านจุดเด่นและสิ่งดึงดูดใจในชุมชน ด้านการเข้าถึงชุมชน ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยหญ้าเครือ **ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ** ในประเด็นคำถามทรัพยากรการท่องเที่ยวมีอะไรเป็นจุดเด่น และสิ่งดึงดูดใจบ้าง ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ชุมชนห้วยหญ้าเครือมีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมาทำกิจกรรมท่องเที่ยวและพักผ่อนกับบรรยากาศและอากาศที่หนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวสามารถชมแม่คะนิงได้ด้วย รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของชุมชนฯ เช่น ยอดภูฮี้ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว รอยเท้าทรพี เป็นต้น โดยชุมชนได้รวบรวมเป็นเส้นทางท่องเที่ยว “ชวนชมสามภูนอนดูดาว รับลมหนาว ณ ห้วยหญ้าเครือ” นอกจากนี้ ในด้านอภยาศัยไมตรี นายสาธิต คำเจียก ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน กล่าวว่า ชาวบ้านในชุมชนห้วยหญ้าเครือ เป็นคนจิตใจดีมีอภยาศัยไมตรีให้การต้อนรับและช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ และพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว (นายสาธิต คำเจียก, 16 มิถุนายน 2563)

ด้านการเข้าถึงชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่า การเดินทางเข้าถึงชุมชน เดินทางสะดวกโดยรถส่วนตัวทั้งรถยนต์ และกลุ่ม

รถบัสซึ่งเริ่มมีเข้ามาในปัจจุบัน แต่ถ้าเดินทางโดยรถประจำทางจะค่อนข้างลำบากในการเข้าถึง เนื่องจากรถประจำทางยังเข้าไม่ถึงชุมชนจำเป็นต้องต่อรถหลายสาย เมื่อมาถึงสามารถใช้บริการรถอีแต๊กของชุมชนในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้สะดวก

“แต่ถ้านักท่องเที่ยวแจ้งมาก่อนล่วงหน้า ก็มีบริการรถรับส่งได้ หรือจะติดต่อเช่าเหมาก็ได้เช่นกัน” (นายเกรียงไกร คำแพร, 16 มิถุนายน 2563)

ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ชุมชนบ้านห้วยเหิน้ำเคว มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวค่อนข้างจำกัด เนื่องจากความพร้อมในหลายด้าน เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านที่พัก (โฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานในชุมชน) ความพร้อมของคนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

“เราเคยต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากจังหวัดขอนแก่น ได้สูงสุด 50 คน ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า เพื่อเตรียมที่พัก อาหาร และรถบริการนำเที่ยว เรายังมีข้อจำกัดเรื่องการใช้ไฟฟ้า ที่ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในหน้าแล้ง อย่างเมื่อปีที่ผ่านมาเราแล้งหนักมากน้ำไม่พอใช้ จึงต้องปฏิเสธนักท่องเที่ยวไปหลายกลุ่ม” (นายสาธิต คำเจ๊ก, 16 มิถุนายน 2563)

ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ พบว่า ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้วางแผนในการของบประมาณเพื่อสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับประชาสัมพันธ์ต่างๆ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างกรมทางหลวง เป็นต้น

“ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ยื่นเสนอขอประมาณ ปี 2564 เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนห้วยเหิน้ำเคว ไปแล้ว โดยบูรณาการความร่วมมือกับหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับอุทยานธรณีเพชรบูรณ์” (นายไพบุลย์ กุลแพง, 28 มิถุนายน 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว ได้ให้ข้อมูลว่า ในส่วนความรับผิดชอบของ อบต.น้ำหนาว ในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น ยอดภูสี น้ำตกถ้ำค้างคาว ลานหินโคกลาด อบต. เคยได้จัดให้มีถังขยะ จุดบริการช่วยเหลือ แต่ประสบปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ การเข้าถึงพื้นที่ค่อนข้างยาก และบุคลากรจำกัด จึงทำให้ต้องยกเลิกการให้บริการไป และจัดให้มีบริการเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น ในช่วงเวลาอื่นได้ประสานกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเฝ้าระวัง และดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวตามโอกาสต่างๆ เช่น โครงการจิตอาสา เป็นต้น

“อบต. น้ำหนาว ดูแลพื้นที่บ้านห้วยหญ้าเครือ และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนด้วย แต่เรามีงบประมาณ และบุคลากรน้อย จึงทำให้ต้องอาศัยชาวบ้านในพื้นที่ในการดูแลเป็นหลัก ในการขึ้นไปทำความสะอาด และเก็บขยะ เพราะรถที่จะขึ้นไปต้องใช้รถอีแต็ก” (นางสาวอัจฉรา ยศสุพรหม, 16 มิถุนายน 2563)

ในส่วนของกลุ่มตัวแทนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เห็นสอดคล้องกันว่า ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ป้ายบอกทาง ระบบสื่อสาร ป้ายประกาศคำเตือนต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

2) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แบ่งคำถามออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยหญ้าเครือ ทั้ง 5 กลุ่ม พบว่า ในการการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยในแต่ละกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะเห็นเด่นชัดในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น การรณรงค์ให้ชุมชนไม่ทิ้งขยะในสถานที่ท่องเที่ยว ร่วมกันทำความสะอาดและดูแลสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญต่างๆ ในชุมชน การติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวนำขยะลงมาทิ้งบริเวณจุดที่จัดบริการ ส่วนเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นยังไม่ได้มีการส่งเสริมโดยตรงเหมือนการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น กิจกรรมการอนุรักษ์เครื่องจักสาน จากวัสดุจากไม้ไผ่ เช่น กระติบข้าว กระดังง์ ชุ่มไก่ ตะกร้า เป็นต้น

ส่วนด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรู้กับชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และมีจัดทำป้ายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวไว้คอยบริการสำหรับนักท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่ ก็มีแนวทางการส่งเสริมธุรกิจโดยใช้จุดขายด้านอากาศที่บริสุทธิ์ ร้านค้าเปิดโล่งให้ลมโกรกแทนการติดแอร์ การคัดแยกขยะ และลดการเผาขยะโดยไม่จำเป็น

กลุ่มตัวแทนชุมชน

“กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะประกาศขอความร่วมมือจิตอาสา ร่วมกันทำความสะอาด และขึ้นไปดูแลแหล่งท่องเที่ยว” (นางสาวปิยะพร คำแช, 12 มิถุนายน 2563)

กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำด้านการท่องเที่ยว

“จะเน้นการท่องเที่ยวแบบไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวก็ต้องช่วยกันรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” (นายกาวี คำสิงห์ กำนันตำบลห้วยหญ้าเครือ, 12 มิถุนายน 2563)

กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ

“อบต. ส่งเสริมในด้านจิตอาสาในการเข้าไปทำความสะอาด และอนุรักษ์พื้นที่ซึ่งหากรอบของงบประมาณจะค่อนข้างล่าช้าในการทำเรื่องของโครงการต่างๆ ในการช่วยเหลือชุมชน และในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยประชาสัมพันธ์บอกนักท่องเที่ยวให้นำขยะจากสถานที่ท่องเที่ยวให้นำกลับไปทิ้งข้างล่างด้วย เนื่องจากรถขนขยะไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก” (นางสาวอัจฉรา ยศสุพรหม, 16 มิถุนายน 2563)

กลุ่มผู้ประกอบการ

“ทางร้านมีการติดป้ายประกาศเกี่ยวกับการแยกขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขยะในร้านก็จะไม่เผา” (นางชุดิภาญจน์ วงศ์ธรรม, 16 มิถุนายน 2563)

กลุ่มนักท่องเที่ยว

“ควรปลูกฝังคนในชุมชนรู้จักการอนุรักษ์วัฒนธรรมความเป็นอยู่ต่างๆ ของคนในชุมชนก่อน และเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาก็จะทำให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้” (นายศรัณยู มากเมือง, 30 มิถุนายน 2563)

3) **ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว** แบ่งคำถามออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ การสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่ พบว่า ธุรกิจบริการในพื้นที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ที่พัก รถเช่า และยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่กลุ่มตัวแทนชุมชน เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวจะเลือกใช้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว นั่งรถอีแต๊ก และเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริมจากการทำเกษตรกรรม และสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนด้วย แต่ก็ยังสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ไม่มากพอ เนื่องจากชุมชน เห็นว่า การมีภารกิจหลักจากการทำเกษตรกรรมทำให้ไม่สามารถดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งการบริการใน

ธุรกิจท่องเที่ยวของบ้านห้วยหญ้าเครือ ยังไม่เด่นชัด เช่น โฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐานมีเพียง 1 หลัง ขาดการนำเสนอจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ จึงอาจเป็นการยากที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือน

แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้นำชุมชน กล่าวว่า กลุ่มท่องเที่ยวมีแนวโน้มการขยายตัวขึ้น ซึ่งหมายถึง การได้รับความสนใจจากคนในชุมชนฯ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีบริการรถนำเที่ยว รถอีแต็กจำนวน 14 คัน มีโฮมสเตย์ (ที่ได้รับรองมาตรฐาน) จำนวน 1 หลัง โดยในกลุ่มเองก็พยายามสนับสนุนและผลักดันให้โฮมสเตย์ที่มีอยู่ได้รับมาตรฐานโดยเร็ว นอกจากนี้ชุมชนฯ ยังจัดบริการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวที่แจ้งล่วงหน้า และการจัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ลูกประคบ พวงกุญแจเครื่องจักสาน ผัก ผลไม้ตามฤดูกาล แก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงการนำสินค้าไปจำหน่ายบริเวณตลาดชุมชนบ้านโคกยาว ด้วย

“ไม่มีความพร้อมด้านการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ร้านค้าก็มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ” (นางปิยะพร คำแข, 16 มิถุนายน 2563)

“เข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดรายได้เสริม โดยผ่านการประสานงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่เพราะด้วยความที่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกรทำให้ต้องทำงานทุกวัน จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะบริการทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวได้ไม่เต็มที่” (นางสุรัตน์ดาพร คำตื้อ, 16 มิถุนายน 2563)

และจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เครื่องจักสาน ให้มีความทันสมัย การแปรรูปผลไม้ ผัก เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวในชุมชน หรือพื้นที่ท่องเที่ยวหลักใกล้เคียง และผ่านช่องทางการตลาดออนไลน์

“การเอาผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน เช่น เครื่องจักรสาน การแปรรูปผลไม้ ผัก มาเป็นธุรกิจ มาขายผ่านโซเชียลมีเดียโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือเพื่อให้มีรายได้เข้าชุมชนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่สนใจในผลิตภัณฑ์” (นางสาวจิราพร รุจิวัฒนากุล, 16 มิถุนายน 2563)

4) **ด้านการตลาดการท่องเที่ยว** แบ่งคำถามออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ คือ การสนับสนุนด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ พบว่า หน่วยงานภาครัฐ มีบทบาทหลักในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เช่น การจัดทำหนังสือแนะนำประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว อาหารประจำถิ่นของหมู่บ้านห้วยหญ้าเครือ แผนที่การเดินทางท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากสินค้าที่ระลึกร่วมกับชาวบ้านในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังจัดทำเพจ Facebook ชื่อว่า “เรารักห้วยหญ้าเครือ” เพื่อการประชาสัมพันธ์ของชุมชน แต่ยังเป็นเพียงเครื่องมือหลักเพียงช่องทางเดียวที่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการรีวิวของนักท่องเที่ยวที่ได้มาสัมผัสกับบรรยากาศและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ แต่จากการสัมภาษณ์ในด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ชุมชนโดยการใช้สื่อออนไลน์แบบส่วนบุคคล เช่น Facebook LINE และ Instagram ในการโพสต์รูปภาพ และบอกเล่าเรื่องแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยวิธีการบอกต่อเพื่อน ๆ ที่ตนเองรู้จักและเชิญชวนให้มาท่องเที่ยว

และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ชุมชนขาดความรู้เรื่องของการใช้เทคโนโลยี และช่องทางการสื่อสารไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักชุมชนและกิจกรรมในชุมชนมากนัก โดยนายศรันยู มากเมือง ได้เสนอว่า ชุมชนควรมีแผ่นพับ หรือคู่มือท่องเที่ยว เพื่อฝากไว้ตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในอำเภอน้ำหนาว พื้นที่ใกล้เคียง และร้านอาหาร เพื่อเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวได้ หรืออาจจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

“ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์มากนัก เพราะไม่ค่อยได้มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่” นางสาวรัตนดาพร คำตื้อ, 16 มิถุนายน 2563)

“มีส่วนในการช่วยโปรโมทโดยการถ่ายรูปเช็คอินลงบนสื่ออินเทอร์เน็ต ทุกครั้งที่ตกไปท่องเที่ยว และบอกต่อคนรอบข้างให้มาเที่ยวอยู่บ่อยครั้ง” (นางสาวปิยะพร คำแซ, 16 มิถุนายน 2563)

“การประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านห้วยหญ้าเครือ ยังไม่เพียงพอถึงแม้จะมีการจัดตั้งมาแล้ว 1 ปี การทำแผ่นพับ หรือคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ไว้ตามจุด

ท่องเที่ยวของอำเภอน้ำหนาว เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ถ้ำใหญ่น้ำหนาว จุดชมพระอาทิตย์ขึ้น เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและสามารถมาเที่ยวที่ชุมชนได้ หรือของบประมาณภาครัฐ” (นายศรัณยู มากเมือง, 30 มิถุนายน 2563)

5) **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น** มีประเด็นคำถามสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในการมีส่วนร่วม โดยกลุ่มผู้นำชุมชน เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น ต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี หรือมีระดับสูง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการประชุมอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นให้คงอยู่ รวมถึงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้

แต่ในกลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มตัวแทนชุมชน กล่าวว่า ระดับความร่วมมือของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวยังมีอยู่ในระดับปานกลาง และยังเป็นเพียงกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ในโครงการต่างๆที่รัฐจัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนด้านการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การจัดการขยะ โดยตัวแทนชุมชนได้กล่าวถึงสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่ไม่อาจเข้าร่วมได้ เช่น วิถีชีวิตของชุมชนยังคงพึ่งพาเกษตรกรรม และงานรับจ้างเป็นหลักหากเข้าร่วมอบรมอาจทำให้ขาดรายได้ ขาดความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ขาดจิตอาสา รวมไปถึงการไม่รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง

“ไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วม มากนัก เนื่องจาก ไม่ค่อยรับรู้ ของการมาของนักท่องเที่ยว และไม่ค่อยได้รับการประสานงานจากผู้นำชุมชน หรือกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่ยังคงสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม และอยากให้มีการกระจายรายได้มากกว่านี้” (นางพัชรินทร์ ศรีพัฑ, 16 มิถุนายน 2563)

“ไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนมากจะให้ผู้นำชุมชนเป็นคนจัดการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” (นางสาวปิยะพร คำแซ, 16 มิถุนายน 2563)

ส่วนในด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวสอดคล้องกันว่า ชุมชนสามารถดำเนินการได้ หากมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มุ่งให้ชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความสำคัญของ

ทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว การจัดการด้านสาธารณูปโภค จึงจะสามารถทำให้ชุมชนกลายเป็นชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

“เรามีเป้าหมายว่า ชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือของทุกคน....และจะสำเร็จได้ต้องใช้เวลา 5-10 ปี” (นายสาธิต คำเจียก, 16 มิถุนายน 2563)

“อยากให้มีการท่องเที่ยว ลูกหลานที่ไปทำงานนอกบ้าน ก็จะกลับมาอยู่บ้าน มีงานทำ” (นางเพ็ชรลัดดา แก้วทอง, 16 มิถุนายน 2563)

ส่วนในกลุ่มของนักท่องเที่ยว เห็นว่าชุมชนฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในหลายส่วน เช่น การต้อนรับ การขับรถอีแต๊กพานักท่องเที่ยวชมสถานที่ การทำอาหาร การนำเที่ยว การให้การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ชุมชนมีจิตใจดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และยิ้มแย้มแจ่มใส แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องเร่งพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

6) ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น มีประเด็นคำถามสำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นสอดคล้องกัน การท่องเที่ยวจะสามารถช่วยสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร เนื่องจากสามารถนำมาประยุกต์และนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ได้ หากแต่คนในชุมชนต้องตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม โดยต้องเริ่มตั้งแต่เยาวชนให้ได้รู้จักประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้ภูมิปัญญาจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน การร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อม ป่าไม้ซึ่งเป็นทั้งที่ทำกิน และสามารถสร้างรายได้เสริมจากกิจกรรมท่องเที่ยว รวมไปถึงให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวด้วย กลุ่มตัวแทนชุมชน กล่าวตรงกันว่า การสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เยาวชนร่วมอนุรักษ์รักษาในทรัพยากรและภูมิปัญญา จำเป็นต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแล้วนำลูกหลานเข้ามาร่วมด้วย การสอดแทรกเนื้อหาในโรงเรียนเกี่ยวกับการมีจิตสำนึก ก็จะได้เป็นการปลูกฝังให้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน ไม่อยากให้เสื่อมโทรม และให้คงความสวยงาม ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์สู่เยาวชนรุ่นหลัง นอกจากนี้รวมไปถึงการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาการทำอาหารพื้นบ้าน

“เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน ไม่อยากให้เสื่อมโทรม อยากให้คงความสวยงาม และความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปตลอด” (นางสุรัตน์ดาพร คำตื้อ และนางพัชรินทร์ ศรีพุทธ, 16 มิถุนายน 2563)

นอกจากนี้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ต้องจัดให้มีป้ายข้อความที่สื่อถึงการไม่ลายทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การแจ้งกฎระเบียบของชุมชนก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาพัก กิจกรรมท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายธรรมชาติและวัฒนธรรม มาตรการการทิ้งขยะและจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

“สถานที่ท่องเที่ยวนี้เป็นของส่วนรวม ตนเองก็รู้สึกรักและหวงแหน ไม่อยากให้เสื่อมโทรม” (นายเกรียงไกล คำแพร, 16 มิถุนายน 2563)

4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าไครื่อ ตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มตัวแทนชุมชนบ้านห้วยหญ้าไครื่อ กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต ผู้วิจัยได้นำมาจัดประเด็น สรุป และวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าไครื่อตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน 6 ประเด็น ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น แล้วนำเสนอด้วยวิธีแบบพรรณนา ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว ตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หัวข้อ/ประเด็นสำคัญ	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต
1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งชุมชนได้นำเสนอผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางศึกษาเรียนรู้ “ชุมชนสามภูนอนดูดาว วัฒนาวณณ ภูห้วยหญ้าเหว ชุมชนไม่ตรีจิตพร้อมต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ อยากเดินทางกลับมาซ้ำและบอกต่อเรื่องราวที่ตนเองประทับใจ นอกจากนี้ชุมชนยังนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นของฝากและของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวด้วย เช่น เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ กระบอกไม้ไผ่ที่ได้นำกลับมาทำกิจกรรมประกอบอาหารที่บ้านด้วยวิธีการหลาม ผักและผลไม้สดตามฤดูกาล เป็นต้น 1.2 ด้านการเข้าถึงชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น การเข้าถึงด้านเส้นทางคมนาคม เส้นทางสะดวกสบาย หากแต่ยังมีป้ายบอกทางค่อนข้างจำกัด และด้านการเข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยวพบว่า มีการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ให้นักท่องเที่ยวได้ค้นหาข้อมูลก่อนการเดินทาง แต่ยังขาดความต่อเนื่องในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และในส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีบริการครอบครัวในทุกด้านแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงต้องพึ่งพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงหรือในพื้นที่อำเภอพานทอง เช่น ร้านอาหาร ที่พัก โรงพยาบาล หรือสถานี่ส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น

หัวข้อ/ประเด็นสำคัญ	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต
2) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม	2.1 ชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางการปฏิบัติงานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน เช่น โครงการจิตอาสา โครงการเก็บขยะ โครงการปลูกป่า การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม การใช้วัตถุโบราณชาติในการประกอบการแทนพลาสติก เป็นต้น แต่ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ยังขาดแนวทางที่ชัดเจน 2.2 การใช้หลักแนวคิด บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นแนวทางเลือกเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ เช่น การจัดกิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียนในวัด หรือเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาให้ความรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกบ้านเกิด หวงแหน และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น 2.3 ชุมชนฯ ประสบบัญหภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวขาดความสวยงาม ชุมชนฯ จึงต้องเร่งหาแนวทางการแก้ไข โดยเฉพาะการอนุรักษ์แหล่งน้ำในพื้นที่ชุมชน
3) ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว	3.1 ธุรกิจที่พักแรม ชุมชนฯ มีบริการโฮมสเตย์ จำนวน 4 หลัง และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จำนวน 1 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6 - 8 คน โดยแบ่งพื้นที่ในส่วนของบ้านเพื่อจัดบริการให้นักท่องเที่ยว ในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ไม่มีเครื่องปรับอากาศ มีบริการพัดลม และที่นอนแบบปูพรมพร้อมมุ้งหลัง จึงได้ความรู้ถึงวิถีชีวิตต่างจังหวัดได้เป็นอย่างดี

หัวข้อ/ ประเด็นสำคัญ	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต
	3.2 ธุรกิจร้านอาหาร ร้านอาหารในชุมชน เป็นร้านอาหารของชาวบ้าน ส่วนใหญ่บริการอาหารตามสั่ง ซึ่งมีอยู่จำนวน 2 ร้าน โดยบรรยากาศในร้านไม่มีเครื่องปรับอากาศ เปิดให้บริการบริเวณหน้าบ้านของตนเอง 3.3 ธุรกิจการนำเที่ยว ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยเหือง และนำเสนอโปรแกรมท่องเที่ยวทั้งแบบ 1 วัน และแบบ 1 คืน 2 วัน โดยเหมารวมค่าบริการที่พัก อาหาร และนำเที่ยว ราคา 250 บาท ต่อคน โดยส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติ คำเจียก ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นผู้นำเที่ยวเป็นหลัก รวมกับตัวแทนกลุ่มอีกประมาณ 4-5 คนในการนำเที่ยว ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดด้านการบริการ จำนวนนักท่องเที่ยว หรืออาจมีช่วงเวลาว่างไม่ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องให้นักท่องเที่ยวแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน เพื่อจัดเตรียมรถนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว และอาหาร เป็นต้น 3.4 ธุรกิจของฝากของที่ระลึก ชุมชนฯ จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในชุมชนด้วยตนเอง โดยไม่มีร้านค้าส่วนกลาง แต่ในช่วงที่ผ่านมาชุมชนฯ ได้นำสินค้า OTOP ของชุมชนออกจำหน่ายที่ตลาดชุมชนบ้านโคกยาว เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว สินค้าของชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่โดดเด่นในด้านการออกแบบที่ทันสมัย แต่มีราคาที่พักท่องเที่ยวสามารถจ่ายได้ง่าย 3.5 ร้านเครื่องดื่ม หรือร้านค้าแฟ ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก มีให้บริการในพื้นที่อำเภอโนนสูง ซึ่งมีระยะทางห่างจากชุมชน ประมาณ 40 กม.

หัวข้อ/ประเด็นสำคัญ	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต
4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว	4.1 ชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น แต่ยังคงขาดความชำนาญในด้าน การหาจุดขายของสินค้าและบริการในชุมชน ขาดความชำนาญด้านการตลาดทั้งในแบบตลาดทั่วไป และตลาดออนไลน์ เพื่อให้ทันต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการเข้าถึงสื่อของกลุ่มเป้าหมาย 4.2 ชุมชนฯ ใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ด้วยวิธีการบอกต่อแบบปากต่อปาก โดยคนใน ชุมชนจะมีการแบ่งปันรูปภาพและเรื่องราวของชุมชนฯ ผ่านสื่อออนไลน์ทั้งแบบส่วนบุคคล และแบบ สาธารณะ เพื่อเชิญชวนให้เกิดการท่องเที่ยว
5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	5.1 ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหว มีนายกาวี คำสิงห์ เป็น ประธาน และมีสมาชิกในกลุ่มกว่า 30 คน ร่วมกันบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน โดยจะต้องยอมรับ ความคิดเห็นผู้อื่น การแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และโปร่งใส รวมไปถึงการทำงานเป็น ทีมด้วย 5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของ ชุมชนนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ และผนวกกรรมกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสำคัญของทรัพยากร ท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้พร้อมต่อ การรองรับนักท่องเที่ยว การจัดการด้านสาธารณสุขโรค การรักษามาตรฐานโฮมสเตย์และเพิ่มจำนวน โฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

หัวข้อเรื่อง/ ประเด็นสำคัญ	สรุปผลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต
6) ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น	6.1 คนในชุมชนฯ ต้องช่วยกันอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหาร เครื่องจักสาน ประเพณีความเชื่อของชุมชน และร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาป่าไม้ของชุมชนด้วย 6.2 ชุมชนฯ จำเป็นต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจน ในกรณีของทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าพัก ในด้านการดื่มสุรา การส่งเสียงดัง หรือประพฤติตนไม่เหมาะสม เป็นต้น

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มได้นำเสนอความคิดเห็นในตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้ง 6 ประเด็น ซึ่งสามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้ดังนี้

4.3.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ชุมชน มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูง เช่น ลานหินโคกลาด น้ำตก ถ้ำค้างคาว จุดชมวิวกุ้ย พันธุ์ไม้และกล้วยไม้ป่าหลากหลายชนิด แม้จะนั่ง อาภาศที่หนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปีและยังเป็นจุดที่หนาวที่สุดอีกด้วย ดังนั้นผู้มีส่วนได้เสียทุกส่วน ควรร่วมกันดึงดูดเด่นเหล่านี้มาเสนอ โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับธรรมชาติ ความใกล้ชิด และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น กิจกรรมเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้าน (หลามไก่ หลามปลา ข้าวหลาม) กิจกรรมการถ่ายภาพใกล้ชิดธรรมชาติ กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้หายาก เป็นต้น รวมไปถึงการพัฒนาการสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การมีนักสื่อความหมายเยาวชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับหรือคู่มือท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

โดยในเชิงกลยุทธ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอจุดแข็งด้านภูมิอากาศเพื่อสร้างจุดดึงดูดใจ (Attractions) เช่น “ฟอกปอด โอโซนธรรมชาติที่ชุมชนห้วยหญ้าเครือ” เป็นต้น

4.3.2 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเป็นหลัก ในการออกแบบหรือพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ หรือการก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด เช่น การปลูกป่าเพิ่มเติม การออกแบบที่พักให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวิถีชีวิต การรวมกลุ่มช่วยกันดูแลความสะอาดบริเวณหน้าบ้าน แหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่สาธารณะของชุมชน การนำวัสดุในธรรมชาติหรือเครื่องมือเครื่องใช้ มาประยุกต์ใช้สำหรับการตกแต่งพื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว ป้ายแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการใช้ภาษาถิ่น ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

หน่วยงานภาครัฐ มีส่วนในการสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นต้น

4.3.3 ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

การรักษาระดับมาตรฐานโฮมสเตย์ และเพิ่มจำนวนโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานการรองรับนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระที่ชื่นชอบวิถีชีวิตต่างจังหวัด กลุ่มศึกษาดูงาน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มครอบครัวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือสร้างประสบการณ์ให้ลูกวัยเล็ก เป็นต้น

การมีมาตรการด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จะช่วยสร้างความมั่นใจต่อนักท่องเที่ยวได้ เช่น การแสดงข้อมูลติดต่อได้ที่ชัดเจน ในกรณีฉุกเฉินต่างๆ

4.3.4 ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Facebook LINE Instagram จะทำให้ชุมชนฯ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้าง แต่ในการนำเสนอข้อมูลควรนำเสนอในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่น ข้อมูลชุมชน การเข้าถึงชุมชน และการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีผู้ที่รับผิดชอบดูแลระบบและข้อมูลต่างๆ อย่างจริงจัง จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมไปถึงการเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชน นักเดินทาง ช่างภาพ เพื่อร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ รูปภาพ หรือเรื่องราวที่สัมผัสได้ในชุมชนช่วยหิ้วกระเป๋า

เนื่องจากชุมชนฯ ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การใช้กลยุทธ์แบบปากต่อปาก จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ดี จึงจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้ประทับใจ มีคุณค่าและอยากบอกเล่าเรื่องราวต่อ

4.3.5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี โดยสมัครใจ เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะติชม และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยในการดำเนินงานจะต้องมุ่งเน้นหลักการโปร่งใสเป็นธรรม และเท่าเทียม โดยเฉพาะในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ จึงจะทำให้คนในชุมชนฯ เข้ามามีส่วนร่วมได้ อีกทั้งการดำเนินงานภายในกลุ่มควรจะมีการประชุมปรึกษาหารืออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ

การเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เข้าร่วมการอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงาน ที่จัดโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น

4.3.6 ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกในบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น การรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ และภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชน เพื่อถ่ายทอดให้เยาวชนได้รับรู้และสืบทอด การสร้างและนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนในแง่มุมต่างๆ ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว การเป็นต้นแบบให้กับเยาวชน รวมไปถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ” อำเภอnáหนา จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมา วิเคราะห์และอธิบาย โดยการพรรณนาความและนำแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยต่างๆมาร่วมอธิบายข้อมูล เพื่อสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการศึกษาริบทของชุมชน และศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีประวัติความเป็นมาและย้ายถิ่นฐานเพื่่อตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และจังหวัดชัยภูมิ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 และได้นำเอาลักษณะทางภูมิศาสตร์มาตั้งเป็นชื่อเรียกชุมชน ว่า “ชุมชนห้วยหญ้าเครือ” เนื่องจากบริเวณที่ตั้งชุมชนอยู่บริเวณลำห้วยสาขารอบกับกับห้วยใหญ่ ทางด้านทิศตะวันตก มีหญ้าชนิดเถาเครือขึ้นอยู่รกชัฏ จึงนำมาเรียกขานต่อกันมา จนกระทั่ง ในปีพ.ศ. 2493 ได้มีกลุ่มคนบ้านป่า และบ้านเก่ากลมในแดง (บริเวณศาลเจ้าปู่ในปัจจุบัน) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอีก 12 ครอบครัว ทางกรจึงได้ส่งเจ้านายชื่อ ปลัดศร และคณะเข้ามาคัดเลือกเอานายคาน คำแพร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก โดยให้ชุมชนขึ้นตรงกับอำเภอหล่มเก่า หมู่ที่ 3 และต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ตำบลน้ำหนาวได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ จึงได้เปลี่ยนมาเป็น หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำหนาว

ส่วนในด้านการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวกุ๊ฮี้ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว รอยเท้าทพี่ อากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และให้บริการในธุรกิจอื่นๆอย่างครบครัน โดยการนำเสนอเป็นโปรแกรมนำเที่ยว 1 วัน และ 1 วัน 2 คืน ในราคา 250 บาท ต่อคน

คนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะสร้างความประทับใจและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาอีกครั้ง นอกจากนี้ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว

ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จุดเด่นอีกอย่างของชุมชนฯ คือ ชุมชนฯ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว ที่เป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแหล่ง เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ถ้าใหญ่ อุทยานธรณีเพชรบูรณ์

ชุมชนฯ เริ่มมีจัดการด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านห้วยหญ้าศรี โดยมีนายสาธิต คำเจียก เป็นประธานวิสาหกิจชุมชนฯ โดยชุมชนได้มีการพัฒนาและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2561 ชุมชนห้วยหญ้าศรี ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการเป็น กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยหญ้าศรี และได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งส่งผลให้ชุมชนฯ เริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนทั้งแบบเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน และนักท่องเที่ยวอิสระ ซึ่งชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการต้อนรับด้วยการแสดง “เซิ้งสวิง” กิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติโดยการนั่งรถอีแต็ก ที่มีไฮไลท์สำคัญ 4 จุดแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ควรพลาด ได้แก่ จุดชมวิวกุฏิ ลานหินโคกลาด น้ำตกถ้ำค้างคาว และรอยเท้าทรี และกิจกรรมการประกอบอาหารที่เป็นเอกลักษณ์โดยใช้กระบอกไม้ไผ่มาหาลาม โดยการทำให้สุกและรับประทานได้ เช่น หลามไก่บ้าน ที่เสิร์ฟมาทั้งกระบอกไม้ไผ่ พร้อมกับน้ำพริก ผักต้ม และส้มตำ เป็นต้น

นอกจากนี้ชุมชนฯ ยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนฯ ได้แก่ แนวโน้มอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่เพิ่มสูงขึ้น การเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยว และสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีนโยบายของหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้น เช่น โครงการเที่ยวปันสุข เราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เป็นต้น รวมไปถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ให้ความสนใจในการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนมากขึ้น และปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมใช้สื่อออนไลน์เป็นสื่อ เข้าถึงได้ง่าย เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และเข้าถึงได้ในวงกว้าง สร้างโอกาสในการประชาสัมพันธ์ชุมชนฯ ได้เป็นอย่างดี

ด้วยองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ อย่าง ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกในฐานะแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรี แต่ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ยังมีจำกัด เช่น ป้ายบอกทาง ร้านอาหารในชุมชน จุดบริการนักท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว โฮมสเตย์ชุมชนห้วยหญ้าศรี รถนำเที่ยว หรือ “รถอีแต็ก” และห้องน้ำ เป็นต้น

5.1.2 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต แล้วนำมาแจกแจง จัดกลุ่มข้อมูล ตีความหมาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักการทางสถิติ

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเครือญาติที่มาตั้งรกรากถิ่นฐานอยู่ร่วมกันแต่อดีต ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชไร่ต่างๆ รวมไปถึงการหาของป่า เพื่อดำรงชีพ จึงแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ และความผูกพันระหว่างคนในชุมชน กับป่าด้วย ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน คือ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน เรียกว่า ประเพณีไหว้เจ้าปู่ ที่ชาวบ้านนับถือ ศรัทธามายาวนาน โดยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ลูกหลานหรือคนที่ไม่ได้ทำงานต่างจังหวัด จะกลับมาบ้านเพื่อร่วมพิธีไหว้เจ้าปู่ และร่วมกันรดน้ำดำหัวคนเฒ่าคนแก่เพื่อความเป็นสิริมงคล และด้านศิลปหัตถกรรม ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ เช่น สลิง เสื่อ กระบุง กระจาด ชะลอม เป็นต้น และนำมาประยุกต์เป็นการแสดงของกลุ่มเยาวชน เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนชุมชน โดยใช้ชื่อว่า **เซิ้งสลิง** ซึ่งเป็นการแสดงที่ใช้เครื่องมือทำมาหากินของคนในหมู่บ้านมารวมกับการออกแบบทางรำของคนพื้นเมือง เพื่อให้ได้ทำทางที่สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านอีกด้วย

ชุมชนฯ มีความผูกพันกับป่า ทั้งการตั้งถิ่นฐาน ประกอบอาชีพ และหาอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้น คนในชุมชนส่วนใหญ่จึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้โดยรอบชุมชน เช่น โครงการรณรงค์ปลูกป่าในชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ เพื่อนำพันธุ์ไม้มาปลูกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ต้นมะค่า ไม้ดอก พญาเสือโคร่ง เป็นต้น และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย นอกจากนี้ ชุมชนฯ ยังมีโครงการจิตอาสา เพื่อช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และพื้นที่โดยรอบชุมชนด้วย การคัดแยกขยะและนำมาขายให้กับธนาคารขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว และการประชาสัมพันธ์ให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี
ตามหลักการการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใน 6 ประเด็นสำคัญ พบว่า

1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชุมชน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งชุมชนได้นำเสนอผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวตามเส้นทางศึกษาเรียนรู้ “ชวนชมสามภูนอนดูดาว รับลมหนาว ณ ห้วยหญ้าศรีศรี ชุมชนมีไม้ตรีจิตพร้อมต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ อยากเดินทางกลับมาซ้ำและบอกต่อเรื่องราวที่ตนประทับใจ นอกจากนี้ชุมชนยังนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นของฝากและของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวด้วย เช่น เครื่องจักสานจากไม้ไผ่ กระบอกลไม้ไผ่ที่ได้นำกลับมาจากกิจกรรมประกอบอาหารพื้นบ้านด้วยวิธีการหาลาม ผักและผลไม้สดตามฤดูกาล เป็นต้น

ด้านการเข้าถึงชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น การเข้าถึงด้านเส้นทางการคมนาคม เส้นทางสะดวกสบาย หากแต่ยังมีป้ายบอกทางค่อนข้างจำกัด และด้านการเข้าถึงข้อมูลท่องเที่ยว พบว่า มีการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ให้นักท่องเที่ยวได้ค้นหาข้อมูลก่อนการเดินทาง แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีบริการครอบคลุมในทุกด้านแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงต้องพึ่งพาพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงหรือในพื้นที่อำเภอใกล้เคียง เช่น ร้านอาหาร ที่พัก โรงพยาบาล หรือสถานี่ส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น

2) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ชุมชนฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน เช่น โครงการจิตอาสา โครงการเก็บขยะ โครงการปลูกป่า การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม การใช้วิถีปฏิบัติธรรมชาติในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น แต่ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ยังขาดแนวทางที่ชัดเจน ดังนั้นการใช้หลักแนวคิด บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นหนึ่งทางเลือกเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ เช่น การจัดกิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียนในวัด หรือ เชิญผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมาให้ความรู้ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิด ห่วงแหน และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

ธุรกิจที่พักแรม ชุมชนฯ มีบริการโฮมสเตย์ จำนวน 4 หลัง และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ จำนวน 1 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 6 - 8 คน โดยแบ่ง

พื้นที่ในส่วนของบ้านเพื่อจัดบริการให้นักท่องเที่ยว ในบ้านมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ไม่มีเครื่องปรับอากาศ มีบริการพัดลม และที่นอนแบบฟูกปูบนพื้นพร้อมมุ้งหลัง จึงได้ความรู้สึกถึงวิถีชีวิตต่างจังหวัดได้ดี

ธุรกิจร้านอาหาร ร้านอาหารในชุมชน เป็นร้านอาหารของชาวบ้าน ส่วนใหญ่บริการอาหารตามสั่ง ซึ่งมีอยู่จำนวน 2 ร้าน โดยบรรยากาศในร้านไม่มีเครื่องปรับอากาศ เปิดให้บริการบริเวณหน้าบ้านของตนเอง

ธุรกิจการนำเที่ยว ชุมชนฯ มีการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ และนำเสนอโปรแกรมท่องเที่ยวทั้งแบบ 1 วัน และแบบ 1 คืน 2 วัน โดยเหมารวมค่าบริการที่พัก อาหาร และนำเที่ยว ราคา 250 บาท ต่อคน โดยส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติ คำเจียก ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเป็นผู้นำเที่ยวเป็นหลัก รวมกับตัวแทนกลุ่มอีกประมาณ 4-5 คนในการนำเที่ยว ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดด้านการบริการ จำนวนนักท่องเที่ยว หรืออาจมีช่วงเวลาวางไม่ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องให้นักท่องเที่ยวแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน เพื่อจัดเตรียมรถนำเที่ยว ผู้นำเที่ยว และอาหาร เป็นต้น

ธุรกิจของฝากของที่ระลึก ชุมชนฯ จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในชุมชนด้วยตนเอง โดยไม่มีร้านค้าส่วนกลาง แต่ในช่วงที่ผ่านมาชุมชนได้นำสินค้า OTOP ของชุมชนออกจำหน่ายที่ตลาดชุมชนบ้านโคกยาว เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวด้วย สินค้าของชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่โดดเด่นในด้านการออกแบบที่ทันสมัย แต่มีราคาที่นักท่องเที่ยวสามารถจับจ่ายได้ง่าย เช่น ลูกประคบ พวงกุญแจสานจากไม้ไผ่ เป็นต้น

ร้านเครื่องดื่ม หรือร้านกาแฟ ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก มีให้บริการในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว ซึ่งมีระยะทางห่างจากชุมชนประมาณ 40 กม.

4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

ชุมชนห้วยหญ้าเครือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ เช่น แผ่นพับ คู่มือท่องเที่ยว ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น แต่ยังคงขาดความชำนาญในการหาจุดขายของสินค้าและบริการในชุมชน ขาดความชำนาญด้านการตลาดทั้งในแบบตลาดทั่วไป และตลาดออนไลน์ เพื่อให้ทันต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการเข้าถึงสื่อของกลุ่มเป้าหมาย ปัจจุบันชุมชนฯ มีแนวทางการใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ด้วยวิธีการบอกต่อแบบปากต่อปาก โดยคนในชุมชนจะมีการแบ่งปันรูปภาพและ

เรื่องราวของชุมชนฯ ผ่านสื่อออนไลน์ทั้งแบบส่วนบุคคล และแบบสาธารณะ เพื่อเชิญชวนให้เกิดการท่องเที่ยว

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี มีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านห้วยหญ้าศรีศรี โดยมีนายสาธิต คำเจียก เป็นประธานวิสาหกิจชุมชนฯ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2561 ชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการเป็น กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี มีนายกาวี คำสิงห์ กำนันตำบลน้ำหนาว เป็นประธานกลุ่มและมีสมาชิกในกลุ่มกว่า 30 คน โดยชุมชนได้มีการพัฒนาและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชน โดยจะต้องยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น การแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และโปร่งใส รวมไปถึงการทำงานเป็นทีมด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ และผนวกรวมกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว การจัดการด้านสาธารณสุขปลอดภัย การรักษามาตรฐานโฮมสเตย์และเพิ่มจำนวนโฮมสเตย์ที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

6) ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

คนในชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี ต้องช่วยกันอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหาร เครื่องจักสาน ประเพณีความเชื่อของชุมชน และร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณหน้าบ้าน แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาป่าไม้ของชุมชนด้วย นอกจากนี้ชุมชนฯ จำเป็นต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจน ในกรณีของทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้าพัก ในด้านการดื่มสุรา การส่งเสียงดัง หรือประพาดิตนไม่เหมาะสม เป็นต้น เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นต้น

5.1.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้ง 6 ประเด็น ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุป ได้ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนฯ ต้องมีการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลายโดยการนำเสนอจุดเด่นด้านทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยรูปแบบการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับธรรมชาติ ความใกล้ชิด และ

สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กิจกรรมเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้าน (หลามไก่ หลามปลา ข้าวหลาม) กิจกรรมการถ่ายภาพใกล้ชิดธรรมชาติ กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้หายาก เป็นต้น รวมไปถึงการพัฒนาการสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การมีนักสื่อความหมายเยาวชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับหรือคู่มือท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้ โดยในเชิงกลยุทธ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอจุดแข็งด้านภูมิอากาศเพื่อสร้างจุดดึงดูดใจ (Attractions) เช่น “ฟอกปอด โอโซนธรรมชาติที่ชุมชนห้วยหญ้าไคร้” เป็นต้น

2) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการเป็นหลัก ในการออกแบบหรือพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ หรือการก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด เช่น การปลูกป่าเพิ่มเติม การออกแบบที่พักให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวิถีชีวิต การรวมกลุ่มช่วยกันดูแลความสะอาดบริเวณหน้าบ้าน แหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่สาธารณะของชุมชน การนำวัสดุในธรรมชาติ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ มาประยุกต์ใช้สำหรับการตกแต่งพื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว ป้ายแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการใช้ภาษาถิ่น ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ โดยหน่วยงานภาครัฐ มีส่วนในการสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นต้น

3) ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ชุมชนฯ ควรมีแผนบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการรักษาระดับมาตรฐานโฮมสเตย์ และเพิ่มจำนวนโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานมากขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อขยายฐานการรองรับนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวอิสระที่ชื่นชอบวิถีชีวิตต่างจังหวัด กลุ่มศึกษาดูงาน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มครอบครัวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือสร้างประสบการณ์ให้ลูกวัยเล็ก เป็นต้น รวมไปถึงการมีมาตรการด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จะช่วยสร้างความมั่นใจต่อนักท่องเที่ยวได้ เช่น การแสดงข้อมูลติดต่อได้ที่ชัดเจน ในกรณีฉุกเฉินต่างๆ

4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ในปัจจุบันการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Facebook LINE Instagram จะทำให้ชุมชนฯ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในวงกว้าง แต่ในการนำเสนอข้อมูลควร นำเสนอในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่น ข้อมูลชุมชน การเข้าถึงชุมชน และการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบดูแลระบบและข้อมูลต่างๆ อย่างจริงจัง จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมไปถึง

ถึงการเป็นเครือข่ายระหว่างชุมชน นักเดินทาง ช่างภาพ เพื่อร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ รูปภาพ หรือเรื่องราวที่สัมผัสได้ในชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี เนื่องจากชุมชนฯ ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การใช้กลยุทธ์แบบปากต่อปาก จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ดี จึงจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้ประทับใจ มีคุณค่าและอยากบอกเล่าเรื่องราวต่อ

5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาสมาชิกของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี โดยสมัครใจ เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะติชม และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยในการดำเนินงานจะต้องมุ่งเน้นหลักการโปร่งใส เป็นธรรม และเท่าเทียม โดยเฉพาะในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ จึงจะทำให้คนในชุมชนฯ เข้ามามีส่วนร่วมได้ อีกทั้งการดำเนินงานภายในกลุ่มควรมีการประชุมปรึกษาหารืออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ การเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เข้าร่วมการอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงาน ที่จัดโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น

6) ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนในการสร้างจิตสำนึกในบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น การรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ และภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชน เพื่อถ่ายทอดให้เยาวชนได้รับรู้และสืบทอด การสร้างและนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนในแง่มุมต่างๆ ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว การเป็นต้นแบบให้กับเยาวชน รวมไปถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ด้วย นอกจากนี้ในฐานะนักท่องเที่ยว การปฏิบัติตนในแหล่งท่องเที่ยว และร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึก ก็ถือเป็นส่วนร่วมในการมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นได้

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เชื่อมโยงกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรีมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และมีความหลากหลายในลักษณะทางธรณีวิทยา พืชพันธุ์และป่าไม้ มีวิวและบรรยากาศดี ทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และเกิดการรวมกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี เพื่อให้มีการ

จัดการที่เป็นรูปแบบในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับ บุษาริส (Buhalis, 2000) ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วย จุดดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และบริการเสริม

โดยรูปแบบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวนั้นชุมชนฯ จัดให้มีโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับ 1 วัน และและสำหรับ 2 วัน 1 คืน ที่คำนึงกิจกรรมท่องเที่ยวที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชน เช่น กิจกรรมนั่งรถอีแต๊ก การทำหลามไก่ เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของชุมชน และเที่ยวแบบไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางการท่องเที่ยวให้มีเกิดความเสียหายน้อยที่สุด สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศิลปวัฒนธรรมประเพณี ที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะต้องมีผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ชุมชนยังจัดให้มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆแก่นักท่องเที่ยวด้วย อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า ชุมชนต้องดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถของชุมชน โดยคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อชุมชน และจะต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง เพื่อบูรณาการการทำงานให้สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมสำคัญมาก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เป็นแหล่งธรรมชาติจึงมีการช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด มีการปลูกป่า ปลูกต้นไม้ทดแทน และไม่เผาหรือทิ้งขยะในพื้นที่ทางธรรมชาติ ทั้งยังได้งบประมาณเพื่อสนับสนุนให้คนในชุมชนนำไปปรับปรุงแก้ไขภูมิทัศน์ต่าง ๆ มีการจัดตั้งจิตอาสาในการทำความสะอาดในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีการส่งเสริมทางด้านการอนุรักษ์ไม่ให้มีการทิ้งขยะใต้อาคารที่ท่องเที่ยว และการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ และการโปรโมทต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักและให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงกฎระเบียบในการเข้ามายังสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาและดูแลสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งการร่วมมือของชาวบ้านในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ทั้งทางวัฒนธรรมในการกิน การอนุรักษ์อาหาร

พื้นบ้านและการแสดงพื้นบ้านของชุมชน สอดคล้องกับ ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551) ได้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการใช้แนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการและนำไปสู่ความยั่งยืน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้เข้มแข็ง ดังนั้นชุมชนฯ จึงสามารถเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือได้โดยดึงเอาจุดเด่นของชุมชนฯ มาเป็นจุดขาย เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ พืชพันธุ์ อากาศ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา เป็นต้น แล้วมุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักและประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวได้ ผู้วิจัยได้เสนอกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้ดังนี้

- เส้นทางเดินป่า หรือ เส้นทางปั่นจักรยานทั้งระยะสั้น และระยะไกล เนื่องจากชุมชนฯ มีศักยภาพที่โดดเด่นในเชิงธรรมชาติ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 กลุ่ม อีกทั้งเส้นทางยังมีความสวยงามสามารถแวะพักตามแหล่งท่องเที่ยวได้
- กิจกรรมสูดโอโซน ดูหมอก ชมพันธุ์ไม้กล้วยไม้
- กิจกรรมการถ่ายภาพใกล้ชิดธรรมชาติ เช่น ถ่ายภาพพันธุ์ไม้หายาก ไม้พื้นถิ่น ถ่ายภาพดวงดาวหรือที่เรียกว่า ทางช้างเผือก เป็นต้น เนื่องจากชุมชนฯ อยู่ใกล้ชิดแหล่งธรรมชาติเส้นทางเข้าถึงง่าย อาจจะค่อนข้างง่ายกว่าที่อื่นๆ
- กิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ ต้องเพิ่มกิจกรรมให้มีความน่าสนใจเพิ่ม เช่น การทำบุญตักบาตรตอนเช้าด้วยอาหารพื้นบ้านที่นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรเอง กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตต่างๆ เป็นต้น
- กิจกรรมเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานธรณีวิทยา และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว

ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ใหม่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จึงมีมีอยู่อย่างจำกัด อีกเหตุผล คือ เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่ค่อยรู้จักการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในด้านการนำเที่ยว ที่พักแรม และร้านอาหาร สอดคล้องกับ เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว (2553) ชุมชนฯ จำเป็นต้องได้รับการจัดฝึกอบรมเรื่องการจัดองค์กรธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน การจัดการโฮมสเตย์โดยชุมชน การจัดการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การเพิ่ม

ศักยภาพการผลิตพืชผักปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว และการจัดการตลาดท่องเที่ยวชุมชน

โดยเฉพาะในด้านการตลาดการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี ยังมีจุดอ่อนด้านการกระจายข้อมูลข่าวสารข้อมูลท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันนี้ยังมีเพียงสื่อ Facebook และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์ ผ่าน วิทยุ และเว็บไซต์ของชุมชนเท่านั้น จึงทำให้ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายมากนัก รวมถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวยังมีจำกัด เช่น แผ่นพับ ยารักษาโรค ห้องน้ำ จุดทิ้งขยะ ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งจะต้องมีการร่วมมือ และประสานงานกันระหว่างผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ชุมชนฯ ยังจะต้องร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่าน เว็บไซต์ การนำผลิตภัณฑ์มาพัฒนาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจแก่ผู้ซื้อสินค้า สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ นางสาวจิราพร รุจิวัฒนกร, 16 มิถุนายน 2563 กล่าวว่า ชุมชนฯ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การเอาผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน เช่น เครื่องจักรสาร การแปรรูปผลไม้ ผัก มาเป็นธุรกิจ มาขายผ่านโซเชียลมีเดียโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี เพื่อให้มีรายได้เข้าชุมชนได้โดยตรง และยังสอดคล้องกับ พิมพ์รวี ใจรุ่งสัจด์ (2553) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนต้องคำนึงถึงความเข้าใจถึงความเป็นชุมชน ต้องรู้หัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการทำงาน ที่จะต้องช่วยกันสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพราะการประชาสัมพันธ์โดยการพูดกันต่อปากเป็นช่องทางการตลาดที่ดีที่สุด อีกทั้งยังไม่เสียค่าใช้จ่าย

ด้านการมีส่วนร่วมในส่วนของคนในชุมชน ส่วนใหญ่ชุมชนฯ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งมีการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ประชุมอบรม เช่น การอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การจัดการขยะ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นให้คงอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลาน สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ นายสาธิต คำเจียก, 16 มิถุนายน 2563 ที่กล่าวว่า คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยในกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน มีเป้าหมายว่า ชุมชนจะจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือของทุกคนและจะสำเร็จได้ต้องใช้เวลา 5-10 ปี และสอดคล้องกับ อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) และพยอม ธรรมบุตร (2549) ที่ได้ให้หลักการ การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชน ไว้ว่า การทำงานด้านการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้น ต้อง

โอกาสสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นโดยเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ชุมชนต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมกันแก้ปัญหา และก็ต้องมาร่วมกันทำงาน วางแผนชุมชนเพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพการท่องเที่ยว และท้ายที่สุดก็ต้องมีการวิจัยและติดตามผลเพื่อตรวจสอบการทำงาน อัจฉรา ศรีลาชัย และภูกฤกร บัวสอน (2561) ยังกล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ต้องคำนึงการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชน ร่วมกันรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความน่าสนใจ ร่วมวางแผนในการทำการตลาด และจะต้องทำคือแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้วย

ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี พุดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน รวมไปถึงการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ในห้องเรียน หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว จะช่วยให้เยาวชนได้ทั้งการทำกิจกรรม เรียนรู้ ปลูกฝัง และรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ซึ่งจากผลวิจัยสอดคล้องกับ กรรณก เกิดสังข์ (2559) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของพื้นที่ควรมีการจัดทำโครงการต่าง ได้แก่ โครงการสร้างเส้นทางการศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน โครงการจัดตั้งศูนย์บริการที่มี มาตรฐานและสื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์โครงการซ่อมแซมและขยายเส้นทางการคมนาคม โครงการมัคคุเทศก์น้อย และโครงการร่วมมือระหว่างหัวหน้าชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในตำบลบางไปไม่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

- (1) ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชน บ้านห้วยหญ้าเครือมากขึ้น
- (2) คนในชุมชนฯ ต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้และความเข้าใจในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืนของชุมชนให้มีทิศทางเดียวกัน

(3) คนในชุมชนฯ ควรได้รับการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน และได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคและทั่วถึง

(4) ควรบูรณาการความร่วมมือกับหลายๆหน่วยงานเพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2) การศึกษาเชิงนโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กาวิ คำสิงห์. (2563, 12 มิถุนายน). กำนันตำบลห้วยหญ้าศรีศรี [บทสัมภาษณ์].
- เกรียงไกล คำแพร. (2563, 16 มิถุนายน). ผู้ประกอบการธุรกิจรถเช่าอำเภอภูพาน [บทสัมภาษณ์].
- โกวิท พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จิราพร รุจิพัฒน์. (2563, 16 มิถุนายน). นักท่องเที่ยวชาวไทย [บทสัมภาษณ์].
- จันจิรา สุขบรรจง. (2559). รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
หอนาฬิกา อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- จันทน์ วรรณธนา. (ม.ป.ป.). ความหมายและองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. ค้นเมื่อ
สิงหาคม 13, 2560, จาก http://www.teacher.ssru.ac.th/chantouch_wa/pluginfile.php/438/block_html/content/บทที่%20%20ความหมายและองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.pdf.
- สุติกาญจน์ วงศ์ธรรม. (2563, 16 มิถุนายน). ผู้ประกอบการร้านอาหารบ้านสนคอฟฟี่ฮิล [บทสัมภาษณ์].
- สุติมา จันทมน. (ม.ป.ป.). การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักและวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2016052609460061.pdf.
- ทักษิณ ทองคำ. (2563, 16 มิถุนายน). นักท่องเที่ยวชาวไทย [บทสัมภาษณ์].
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง*.
กรุงเทพมหานคร: 598 ปรีณ.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเลิศ จิตต์วัฒนา. (2548). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่. คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะพร คำแช. (2563, 16 มิถุนายน). ชาวบ้านชุมชนห้วยหญ้าศรีศรี [บทสัมภาษณ์].
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่องการวางแผนยุทธศาสตร์ด้าน
การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ.

- พิมพ์ระวี วจนรุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 7(3), 650-665.
- พิศมัย เกิดสุข. (2563, 16 มิถุนายน). ผู้ประกอบการร้านอาหารในอำเภอnáน้ำหนาว [บทสัมภาษณ์].
- เพชรลัดดา แก้วทอง. (2563, 16 มิถุนายน). สารวัตรกำนันชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร [บทสัมภาษณ์].
- เพ็ญจันทร์ สั้งแก้ว และคณะ. (2552). รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่อง การจัดการโดยชุมชนบนพื้นที่สูงตำบลทุ่งสมออำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- พัชรินทร์ ศรีพุทธ . (2563, 16 มิถุนายน). ชาวบ้านชุมชนห้วยหญ้าไคร [บทสัมภาษณ์].
- ไพบูลย์ กุลแพง. (2563, 28 มิถุนายน). ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ [บทสัมภาษณ์].
- ยุวดี นิรัตตะกุล. (2554). *การท่องเที่ยวยั่งยืนท่ามกลางมิติแห่งการเปลี่ยนผ่าน*. สืบค้นจาก http://www.suas.su.ac.th/Documents/PDF/TP/Guide37_54/Sustainable%20Tourism%20in%20Transition%20Period.pdf.
- โยธิน แสงวดี. (2561). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รชพร จันทร์สว่าง. (2546). *ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว* [เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรัณยู มากเมือง. (2563, 16 มิถุนายน). นักท่องเที่ยวชาวไทย [บทสัมภาษณ์].
- ศิริพงษ์ นาคสำราญ. (2563, 30 มิถุนายน). พัฒนาการชุมชนอำเภอnáน้ำหนาว [บทสัมภาษณ์].
- ศิริโรจน์ ศิริแพทย์. (2559). คบอื้เด็กเที่ยวที่น้ำหนาว ห้วยหญ้าไคร ที่น้ำลาง. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/article/510353> (เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562)
- สาธิต คำเจียก. (2563, 16 มิถุนายน). ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร [บทสัมภาษณ์].

- สารสนเทศจังหวัดเพชรบูรณ์. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.phetchabun.go.th/data_detail.php?content_id=8 (เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562)
- สุทธิ เสริฐศรี และภูเกริก บัวสอน. (2560). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*, 10(2), 109-117
- สุรัตน์ดาพร คำตื้อ. (2563, 16 มิถุนายน). ชาวบ้านชุมชนห้วยหญ้าเครือ [บทสัมภาษณ์]. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). *การมีส่วนร่วม*. [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/482092> (เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562)
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://tourismhotel.crru.ac.th/sot2012/files/แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ2560-2564.pdf>. (เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2562)
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 21(4), 38-48.
- อัฉรียา ยศสุพรม. (2563, 16 มิถุนายน). เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว [บทสัมภาษณ์].
- อัฉรียา ศรีลาชัย และภูเกริก บัวสอน. (2561). แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 218-229.
- เอ็มไทยทราเวล. (2560). *10 จังหวัดท่องเที่ยววันหยุดนิยมปี 2017*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://travel.mthai.com/blog/166230.html> (เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562)
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Nastasi, B. K. and Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*. 43(3), 177-195.

The Global Sustainable Tourism Council. (2013). *Global Sustainable Tourism Council Criteria*. [Online]. From https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/2017/01/Thai-GSTC---H_TO-v2.pdf

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง

“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว
จังหวัดเพชรบูรณ์”

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ชุด ได้แก่

- ชุดที่ 1 สัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำหนาว พัฒนาการ
ชุมชนอำเภอน้ำหนาว และ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์
- ชุดที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจบริการด้านการ
ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอน้ำหนาว
- ชุดที่ 3 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันตำบลน้ำหนาว สารวัตรกำนัน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยว
ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ
- ชุดที่ 4 สัมภาษณ์คนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ได้แก่ ตัวแทนคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือที่
มีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยว
- ชุดที่ 5 สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง
“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว
จังหวัดเพชรบูรณ์”
ชุดที่ 1 สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. ตำแหน่ง

.....

3. หน่วยงาน

.....

4. ความรับผิดชอบหลักด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

.....

.....

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่น และสิ่งดึงดูดใจของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เพราะเหตุใด

1.2 ท่านคิดว่าการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือเป็นอย่างไร

1.3 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้
ปริมาณเท่าใด ในช่วงฤดูกาลใดมากที่สุด

1.4 หน่วยงานของรัฐจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อพื้นที่หรือไม่ เช่น ป้ายบอกทาง
ถนนหรือทางสัญจร รถสาธารณะ ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถึงขยะ ป้ายประกาศเตือน
ภัยต่าง ๆ เป็นต้น

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.1 หน่วยงานของท่านได้มีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและ
วัฒนธรรมของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือหรือไม่ อย่างไร

2.2 ท่านคิดว่าหากชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะสามารถช่วยการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้หรือไม่ อย่างไร

3. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

3.1 ท่านคิดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

4.1 หน่วยงานของท่านมีส่วนสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชนฯ หรือไม่อย่างไร

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

5.1 ท่านมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นอย่างไร (ผู้นำชุมชน, ชาวบ้านในพื้นที่, ผู้ประกอบการ และอื่นๆ)

5.2 หน่วยงานของท่านมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนฯ ต่อการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

5.3 หน่วยงานของท่านมีส่วนในการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างไร

6. ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

6.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบ หรือการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ในชุมชนหรือไม่อย่างไร

6.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวสามารถช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนฯ รัก ห่วงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้หรือไม่ อย่างไร

6.3 ท่านคิดว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหวมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด และจะมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร

จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง

“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว
จังหวัดเพชรบูรณ์”

ชุดที่ 2 สำหรับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. ประเภทธุรกิจ

.....

3. ระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจ

.....

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 ท่านคิดว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือในปัจจุบันเป็นอย่างไร

1.2 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะเหตุใด (เช่น ป้ายบอกทาง ถนนหรือทางสัญจร ทัศนียภาพ ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถึงขยะ ป้ายประกาศเตือนภัยต่าง ๆ เป็นต้น)

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.1 ท่านและธุรกิจของท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือหรือไม่อย่างไร

3. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

3.1 ท่านคิดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

3.2 ท่านคิดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

3.3 ท่านคิดว่าจะมีแนวทางใดในการดำเนินธุรกิจเพื่อตอบสนองรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้บ้าง เพราะเหตุใด

4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

4.1 ธุรกิจของท่านมีส่วนสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชนฯ หรือไม่
อย่างไร

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

5.1 ท่านมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นอย่างไร (ผู้นำชุมชน, ชาวบ้าน
ในพื้นที่, ผู้ประกอบการ และอื่นๆ)

5.2 ธุรกิจของท่านมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนฯ ต่อการจัดการ
ท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

6. ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

6.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวสามารถช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนฯ รัก ห่วงแหนและ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้หรือไม่ อย่างไร

จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้
คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง

“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” ชุดที่ 3 สำหรับผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. ระดับการศึกษา

.....

3. ตำแหน่ง

.....

4. หน่วยงาน

.....

5. ความรับผิดชอบหลักด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

.....

.....

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่น และสิ่งดึงดูดใจของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ เพราะเหตุใด

1.2 ท่านคิดว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ ในด้านธรรมชาติและวิถีชีวิตใดที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนามากที่สุด เพราะเหตุใด

1.3 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ปริมาณเท่าใด และมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงใด

1.4 ท่านคิดว่าหน่วยงานของรัฐจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อพื้นที่หรือไม่ เช่น ป้ายบอกทาง ถนนหรือทางสัญจร ทัศนียภาพ ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถังขยะ ป้ายประกาศเตือนภัยต่าง ๆ เป็นต้น

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

- 2.1 ท่านได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือหรือไม่ อย่างไร
- 2.2 ท่านคิดว่ามีแนวทางใดบ้างที่จะสามารถอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนฯ ได้ เพราะเหตุใด
- 2.3 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน / ผู้นำกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว ท่านเคยจัดอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในชุมชนบ้างหรือไม่ อย่างไร

3. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

- 3.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าธุรกิจทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีอะไรบ้าง เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

- 4.1 ท่านคิดว่าการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในปัจจุบันเป็นอย่างไรและอยากพัฒนาหรือ ปรับปรุงส่วนใดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าง เพราะเหตุใด
- 4.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ จะสามารถให้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวได้หรือไม่ อย่างไร

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

- 5.1 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด เพราะเหตุใด
- 5.2 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ จะส่งต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด
- 5.3 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน ท่านคิดว่าจะมีแนวทางใดที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ ต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้บ้าง เพราะเหตุใด

6. ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

- 6.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบ หรือการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ในชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- 6.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวสามารถช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนฯ รัก ห่วงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้หรือไม่ อย่างไร

6.3 ท่านคิดว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยหญ้าศรีศรีมีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด และจะมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร

จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้
คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง

“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” ชุดที่ 4 สำหรับคนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. อายุ

.....

3. ระดับการศึกษา

.....

4. อาชีพ

.....

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 ท่านคิดว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือในปัจจุบันเป็นอย่างไร (การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ปริมาณนักท่องเที่ยว เป็นต้น)

1.2 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอะไรบ้าง และมีอะไรที่เป็นจุดสนใจที่สำคัญ

1.3 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะเหตุใด (เช่น ป้ายบอกทาง ถนนหรือทางสัญจร ทัศนียภาพ ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถึงขยะ ป้ายประกาศเตือนภัยต่าง ๆ เป็นต้น)

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือหรือไม่ อย่างไร

3. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

- 3.1 ท่านได้มีอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมจากกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านห้วยหญ้า
เครือหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยวได้เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

- 4.1 ท่านคิดว่าการประชาสัมพันธ์และการกระจายข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันของบ้านห้วย
หญ้าเครือ มีช่องทางใดบ้าง ควรปรับปรุง หรือพัฒนาในด้านใด เพราะเหตุใด
- 4.2 ท่านมีส่วนสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชนฯ หรือไม่ อย่างไร

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

- 5.1 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยหญ้า
เครือ หรือไม่ อย่างไร
- 5.2 ท่านมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนฯ ต่อการจัดการท่องเที่ยว
หรือไม่ อย่างไร

6. ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

- 6.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวสามารถช่วยปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนฯ รัก ห่วงแหนและ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
- 6.2 ท่านมีส่วนสนับสนุนเยาวชนให้เกิดจิตสำนึกรัก ห่วงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และวัฒนธรรมในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง

“แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” ชุดที่ 5 สำหรับนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. อายุ

.....

3. ระดับการศึกษา

.....

4. อาชีพ

.....

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 เหตุใดท่านจึงเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ

1.2 ท่านคิดว่าที่ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือมีสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอะไรบ้าง
ที่น่าสนใจ

1.3 ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการรองรับ
นักท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะเหตุใด (เช่น ป้ายบอกทาง ถนนหรือทางสัญจร ทัศนียภาพ
ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ถึงขยะ ป้ายประกาศเตือนภัยต่าง ๆ เป็นต้น)

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

2.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือหรือไม่ อย่างไร

3. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว

3.1 ท่านคิดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการในพื้นที่ตอบสนองความต้องการของ
นักท่องเที่ยวได้เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว

- 4.1 ท่านรู้จักชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหวผ่านช่องทางใด และคิดว่าควรเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนฯ ในช่องทางใดบ้าง เพราะเหตุใด

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

- 5.1 ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ของชุมชนฯ แล้วหรือยัง มีมากน้อยเพียงใด และดีพอหรือยัง เพราะเหตุใด

- 5.2 ท่านคิดว่าคนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่ เพราะเหตุใด

6. ด้านจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่น

- 6.1 ท่านคิดว่าคนในชุมชนฯ ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด และดีพอหรือยัง เพราะเหตุใด

- 6.2 ในฐานะที่ท่านเป็นนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาท่องเที่ยวที่หอนานมดแดง ท่านคิดว่าชุมชนบ้านห้วยหญ้าเหวมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้หรือไม่อย่างไร

จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

ภาพบรรยากาศในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัย

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านกาแฟคอฟฟี่อิล

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้อ

สัมภาษณ์คนในชุมชนบ้านห้วยหญ้าไคร้อ

จุดบริการนักท่องเที่ยวของชุมชน

ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว

ภาคผนวก ค

แบบประเมินการนำไปใช้ประโยชน์ (วจ. 003)

ภาคผนวก ง

ประวัติผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ (ภาษาไทย) : นางทิววรรณ ศิริเจริญ กันหา
ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) : Mrs. Tiwawan Siricharoen Kanha
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : 1249900029328
3. ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์
เงินเดือน : 34,000 บาท
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก :
สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์ 67000 โทร 056-717134 ต่อ 1209 หรือ 084 – 3449044
E-mail : kratayrabbit@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา :

ระดับ การศึกษา	วุฒิการศึกษาที่ได้รับ	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จ การศึกษา	สถานศึกษา
ปริญญาโท	วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต	การจัดการ นันทนาการและการ ท่องเที่ยว	2553	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
ปริญญาตรี	บริหารธุรกิจบัณฑิต	การจัดการ ท่องเที่ยว	2549	วิทยาลัยดุสิตธานี

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา : ไม่มี
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ
สถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้
ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1 ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย

- ไม่มี

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย

- พ.ศ. 2559 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่มให้เป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
- พ.ศ. 2558 ศักยภาพและแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วนอุทยานน้ำตกธารทิพย์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ แหล่งทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- พ.ศ. 2555 การออกแบบสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาการผสมเครื่องดื่ม สำหรับนักศึกษาไทยและนักศึกษาจีน แหล่งทุนวิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง
- ผู้ร่วมโครงการวิจัย
- พ.ศ. 2562 กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์
- พ.ศ. 2555 ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง แหล่งทุนเครือข่ายบริหารการวิจัยภาคเหนือตอนบนสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา